YUSUF ZİYA BAHADINLI

Türkçe DEYİMLER SÖZLÜĞÜ

HÜR
yayınevi

LIBRARY OF
SCANFAN

Hazırlıyan :
YUSUF ZİYA BAHADINLI

Türkçe Deyimler Sözlüğü

HÜR
Yayınevi

HÜR YAYINEVİ
Ankara Caddesi, 54
İSTANBUL
*
Telefon : 27 15 88

1964 yılı Temmuz ayında Seri - İş Matbaasında basılmıştır.

birkaç söz

Türkçede pek çok deyim vardır. Günlük konuşmalarımızda sık sık kullandığımız bu deyimlere edebiyat kitapları, sözlükler pek yer vermemişlerdir. Yalnız T. D. K. nun Türkçe Sözlüğü'nde geniş yer ayrılmıştır. Okullara bağımsız bir "Türkçe Deyimler Sözlüğü" nün gerekliliği düşünülerek bu sözlük hazırlanmıştır.

deyim nedir

İki ya da daha fazla kelimeden meydana gelen, kendi öz anlamının dışında yeni bir anlam veren söz bölümüne deyim denir.

Deyim biçimli - mecazlı, kinayeli - kelimeler varsa da bunlar deyim sayılmazlar.

Deyimler kökleşmiş, kalıplaşmış oldukları için kullanırken bozmamak gerekir. "Akla karayı seçmek" deyimi, "akı karayı seçmek" biçimine sokulursa yanlış olur. "Akla karayı seçmek", çok zahmet çekmek anlamındadır. "Akı karayı seçmek" ise, uyanıklığı, bilgililiği anlatır. "Çile çıkarmak" deyimi, "Çileden çıkmak" biçiminde söylenirse yine yanlış olur. Birinci deyim, "çok zahmetli bir hayat sürmek" anlamını verirken, ikincisi "sabrı tükenmek" karşılığında kullanılır.

atasözleri

Atasözleri de, deyimler de çok eskiden söylenmiş, uzun süre içinde pekişmiş, kalıplaşmış, kuşaktan kuşağa söylenegelmiş ulusal ürünlerdir. Ancak atasözleriyle deyimler biribirinden çok ayrı şeylerdir:

Atasözleri, bir hüküm bildirir, deyimse bir durum anlatır. "Et tırnaktan ayrılmaz" bir atasözüdür, "et tırnak olmak" ise bir deyimdir. "Bol bol yiyen, bel bel bakar" yine bir atasözüdür. "bel bel bakmak" bir deyimdir.

Atasözleri birer cümle biçimindedir; deyimler, çok zaman mastar halindedir: başa kakmak, baş başa vermek, baş eğmek gibi.

Çok zaman deyimler, fiil çekimine girerler, atasözleri girmez. Can atmak: can atarım, can atarsın, can atar gibi.

Atasözleri, daima öğüt verirler. Deyimlerde böyle bir şey yoktur.

meşhur söz

Bir de, "atı alan Üsküdar'ı geçti", "bu ne perhiz bu ne lahana turşusu", "kızım sana söylüyorum gelinim sen işit" gibi meşhur olmuş sözler vardır. Deyim'le karıştırmamalıdır.

Bunlar, konuşmayı daha kuvvetli, daha etkili ve daha güzel yapmak için kullanılır.

Atasözleri ile meşhur söz arasında önemli ayrılıklar vardır. "Damlaya damlaya göl olur" atasözü

her zaman ve her yerde doğru olan bir gerçeğin deyişidir. "Kızım sana söylüyorum, gelinim sen işit" ise bir meşhur sözdür ve ancak kendisine uygun bir olayla ilgi kurularak söylenir. Atasözleri bir gerçeği deyişte, meşhur söz de bir sözü güzelleştirmede kullanılır.

külhanbeyi deyimleri

Türkçede bulunan deyimlerin bir kısmı da "külhanbeyi deyimleri" dir. Bunlara "külhanbeyi ağzı" ya da "argo" diyenler de vardır. Argo, türkçe değildir, Fransız dilinin bir özelliğidir. Bu bakımdan "külhanbeyi deyimi" yerine "argo" demek doğru değildir:

Eskiden, geceleri fenersiz sokağa çıkmak yasaktı. Yasağa uymıyanlardan giyiniş ve davranışları bozuk olanlar, kolcular tarafından yakalanır, külhanlara hapsedilirlerdi. Hamam sahipleri, bunlara odun taşıtır, külhan ocaklarını temizletirlerdi. Sabahları evlerine yollanan bu kimselere, kılık kıyafetlerinin külhanlarda biraz daha kirlenip bozulmalarından dolayı alay yollu "külhanbeyi" denirdi. Sonraları, bazı esnaf çırakları, işsiz - güçsüz serseriler de giyinişleri, konuşmaları, alışkanlıkları bakımından bu adla anılır oldular. Bunlar, aralarında, kendilerine özgü bir çeşit deyim uydurmuşlardır. Gerçek deyimle bir ilgileri yoktur. Buna rağmen günlük konuşmalar sırasında kullananlar çoktur. Onun için bu sözlükte, çok yaygın olanlarına yer verilmiştir. Ancak ötekilerden ayırmak için önlerine birer (k) harfi konul-

muştur: caddeyi tutmak (k), canına okumak (k) hasbi geçmek (k) gibi..

*

deyimlerin kaynakları

Deyimlerin birer mecazlı anlamı olduğu gibi, birer hikâyesi, kaynağı vardır. Ancak bunların çok azının nereden geldiğini biliyoruz (*)

"Ağzından baklayı çıkarmak", "ateş pahası", "balta olmak", "cemaziyelevvelini bilmek", "diş bilemek", "papucu dama atılmak" gibi..

Bir örnek, Papucu dama atılmak:

"Eskiden esnaf, aralarında teşkilât kurar, mesleklerinde hiçbir hilenin, yolsuzluğun olmamasına çalışırmış. Satılan malların çürük, yırtık, bozuk, değersiz olmamasına dikkat edermiş.

Yapılan ayakkapların, papuçların da aynı şekilde sağlam, zarif olması şartmış. Günün birinde bir müşteri gelerek, papucunun çabuk yırtıldığını ya da sağlam dikilmediğini söylediğinde, o kunduracı çağrılır, azarlanır; müşterinin parası geri verilir, beğenilmiyen papuç da dama atılırmış.

Artık işe yaramıyan ya da önemli bir mevkiden düşen insanlar için "Papucu dama atıldı" denir."

*

(*) Deyimlerimiz ve Kaynakları — Yusuf Ziya Bahadınlı, Hür Yayınevi — Ankara Caddesi — 54, İSTANBUL

A

Aba altından değnek göstermek. Yumuşak görünmekle beraber gözdağı vermek, göz korkutmak.

Abanoz kesilmek. Kirden kararmak, sertleşmek.

Abuk sabuk konuşmak. Anlamsız, akla uygun olmıyan, düşünmeden konuşmak.

Acısını çıkarmak. Öç almak.
Acı söz. Kırıcı, söz söylemek.
Acısı yüreğe çökmek. Acısının insanı fazlaca etkilemesi.

Aç gözlü. Maldan ve yiyecekten yana doymak bilmiyen.
Açık ağız. Aptal, budala.

Açık kapı bırakmak. Gereğine göre davranabilmek için bir durum hazırlamak.

Açık saçık. Göreneğe aykırı yarı açık giymiş.
Açık saçık konuşmak. Çirkin şeyler söylemek.
Açıkta kalmak. İşsiz, evsiz, kalmak.
Açık açığa. Göz göre göre, açık açık.
Açık alın. Kusursuz, suçsuz.
Açık açık. Gizlemeden.

Açık vermek. Giderin gelirden fazla olması. Hesabın açık çıkması.

Açık yürek. Gizli düşüncesi olmıyan.
Açığı çıkmak. Kendine teslim edilen paradan bir miktar harcamak.

Açlıktan nefesi kokmak. Yoksul olmak.
Adam evlâdı. İyi insan, iyi yetişmiş.
Adam sarrafı. İnsanları iyi tanıyan kimse.
Adam sen de! Bir şeye boşvermek, önemsememek.

Adama dönmek. Düzelmek.
Adamdan saymak. Birini bir konuda yetkili görmek, değer vermek.
Adı çıkmak. Kötü ün kazanmak.
Adım uydurmak. Düşünce ve davranışlarını başkalarınınkine benzetmek.
Adımlarını açmak. Hızlı yürümek.
Adını ağza almamak. İğrenmek.
Adlı sanlı. Ünlü, ünü yayılmış.
Ağır almak. Bir işte belli bir amaç için yavaş davranmak, isteksizlik göstermek.
Ağır basmak. Nüfuzuyla etkilemek.
Ağır kanlı. Uyuşuk.
Ağırdan almak. Pek istekli olmamak.
Ağrına gitmek. Gücüne gitmek.
Ağız açmak. Söz söylemek.
Ağız açmamak. Tek söz söylememek.
Ağız açtırmamak. Salt kendisi konuşup, başkasını konuşturmamak.
Ağız ağıza vermek. İki kişinin biribirine pek yakın konuşması.
Ağız aramak. Sezdirmeden başkalarını konuşturup gerekli şeyi öğrenmek.
Ağız birliği etmek. Bir konuda önceden anlaşmak.
Ağız burun birbirine karışmak. İnsanın üzüntüsü, yorgunluğu ve öfkesinin yüzünde görülmesi.
Ağız bozukluğu. Sövme alışkanlığı.

A

Ağız kalabalığına getirmek. Birini, çok konuşarak şaşırtmak.
Ağız tadı. Gönül hoşluğu, rahatlık.
Ağız yapmak. Gerçeği saklamak, başka türlü göstermek.
Ağızdan kapmak. Bir bilgiyi, başkalarını dinliyerek öğrenmek.
Ağza düşmek. Dedikodu konusu olmak.
Ağzı açık. Aptal, budala.
Ağzı açık kalmak. Şaşakalmak.
Ağzı bozuk. Söven.
Ağzı burnu yerinde olmak. Güzel, yakışıklı.
Ağzı çiriş çanağına dönmek. Ağzı kuruyup acılaşmak.
Ağzı gevşek. Sır saklamaz.
Ağzı havada. Şaşkın.
Ağzı kalabalık. Gürültülü, çok, gelişigüzel konuşan
Ağzı kara. Kara haber veren, şom ağız.
Ağzı kulaklarına varmak. Çok sevinmek.
Ağzı pis. Söven.
Ağzı sıkı. Sır vermez.
Ağzı sulanmak. İmrenmek.
Ağzı süt kokmak. Çok genç, toy olmak.
Ağzı var dili yok. Çok konuşmıyan birini övmek için söylenir.
Ağzı yanmak. Bir şeyden fenalık görmek.
Ağzına bakmak. Birinin sözüne göre hareket etmek.
Ağzına baktırmak. Kendini hayran hayran dinlettir-

mek.

Ağzına bir kemik atmak. Birini bir madde karşılığında konuşturmamak.

Ağzına bir parmak bal çalmak. Birini tatlı sözlerle oyalamak.

Ağzına burnuna bulaştırmak. Bir işi beceremmemek.

Ağzına geleni söylemek. Ağır konuşmak. Düşünmeden söylemek.

Ağzına verilmesini beklemek. Çalışmadan işlerinin yapılmasını istemek.

Ağzında bakla ıslanmamak. Sır saklamamak, boşboğazlık etmek.

Ağzından baklayı çıkarmak. Sabrı tükenip karşısındakine ağır sözler söylemek.

Ağzından bal akmak. Tatlı konuşmak.

Ağzından çıkanı kulağı duymamak. Sözlerini düşünmeden söylemek.

Ağzından girip burnundan çıkmak. Tatlı sözlerle kandırmak.

Ağzından kaçırmak. Bir şeyi söylemek istemediği halde boş bulunup ağızdan kaçırmak.

Ağzından lokmasını almak. Aptal yerine koymak.

Ağzını açıp gözünü yummak. Ağır sözler söylemek.

Ağzını açmak. Ağır sözler söylemek.

Ağzını açmamak. Ses çıkarmamak.

Ağzını bıçak açmamak. Çok üzüntülü olup konuşmamak.

A

Ağzını bozmak. Sövmek, kötü sözler söylemek.
Ağzını havaya açmak. Umduğunu elde edememek.
Ağzını toplamak. Kötü söz söylemeyi önlemek.
Ağzını tutmak. Boşboğazlık etmemek.
Ağzını yoklamak. Sezdirmeden söyleterek öğrenmek.
Ağzının içine bakmak. Birini seve seve, dikkatle dinmek.
Ağzının kokusunu çekmek. Birinin kötü davranışlarına katlanmak.
Ağzının payını vermek. Haddini bildirmek, gerekli dersi vermek.
Ağzının suyu akmak. Çok imrenmek.
Ağzının tadı bozulmak. Rahatı kaçmak.
Ağzının tadını bilmek. İyi ve güzel şeyleri bilmek.
Ahı yerde kalmamak. Bedduası tutmak.
Ahı, tutmak. Bedduaya uğramak.
Ahım şahım. Değerli olan.
Akla karayı seçmek. Çok zahmet çekmek.
Akıl kutusu. Çok akıllı, her şeye aklı eren.
Aklı başına gelmek. Kendine gelmek.
Aklı başından gitmek. Ne yapacağını şaşırmak.
Aklı ermek. Bir şeyi iyi anlamak.
Aklı kesmek. Bir şeyin olabileceğine inanmak.
Aklına esmek. Durup dururken bir şeyi yapmak istemek.
Aklına gelmek. Bir şeyi hatırlamak.
Aklına koymak. Bir şeyi yapmıya kesinlikle karar

vermek.

Aklına sığdırmak. Aklı almak.

Aklını başına almak. Akıllanmak.

Aklını başından almak. Düşünememek.

Aklını çelmek. Kararını değiştirtmek.

Aklı yatmak. Bir işin olabileceğine inanmak.

Akıntıya kürek çekmek. Olmıyacak bir iş için boş yere uğraşmak.

Akan sular durmak. İtiraza yer kalmamak.

Alı al moru mor. Çok telâş ve yorgunluktan yüzleri kızarmak.

Alaşağı etmek. Birini yerinden indirmek.

Alaya almak. Alay etmek.

Alayında olmak. Bir şeyi ciddiye almamak.

Alet olmak. Kötü bir işte aracılık etmek.

Alıcı gözüyle bakmak. İnceden inceye gözden geçirmek.

Alın damarı çatlamak. Utanma duygusu olmamak.

Alnı açık yüzü ak. Hiç bir sakıncası olmamak.

Allahtan bulmak. Cezasını Allah vermek.

Alkanlara boyanmak. Vurulup kan akmak.

Alt etmek. Yenmek.

Altı kaval üstü şişane. Altı üstüne uymaz.

Altında kalmak. Bir şeyi karşılıksız bırakmak.

Altını üstüne getirmek. Karmakarışık etmek.

Alttan almak. Yumuşak davranmak.

Altın adını bakır etmek. İyi ününü kötüye çıkar-

mak.

Altın bilezik. Her zaman para getirir sanat.

Altmış altıya bağlamak. Atlatmak.

Aman dedirtmek. Boyun eğdirmek.

Aman dilemek. Sığınmak, yardım istemek.

Aman vermemek. Acımamak, göz açtırmamak, kıymak.

Ana baba günü. Kalabalık, sıkıntılı telâşlı durum.

Anan yahşi baban yahşi. Birisine çok yalvarıldığı anlatılmak istenir.

Anasından emdiği süt burnundan gelmek. Çok zahmet çekmek.

Anasını ağlatmak. Çok üzüntü vermek.

Anasının ipliğini pazara çıkarmak. Kopuk, serseri kimseler için söylenir.

Anasının nikâhını istemek. Bir şeye değerinden fazla para istemek

Anca beraber kanca beraber. Bir işte birlik olmanın gerektiğini anlatır.

Aralarını bulmak. Uzlaştırmak, barıştırmak.

Arkadan söylemek. Bir kimseyi kendi olmadan çekiştirmek.

Arkasına düşmek. Israrla takibetmek. Peşine düşmek.

Arkasını almak. Son vermek.

Armudun sapı var üzümün çöpü var demek. Her şeyde bir kusur bulmak.

Arpacı kumrusu gibi düşünmek. imkânsızlık içinde kalıp derin derin düşünmek.

Aslan payı. Hakkından fazla alınan pay.

Astarı yüzünden pahalı olmak. Bir işe harcanan paranın elde edilenden daha değerli olması.

Aşağıdan almak. Çok sert konuşanın karşısında yumuşak bir dil kullanmak.

Aşık atmak. Denk hareket etmek, kuvvetli birine benzemeğe çalışmak.

Aşka gelmek. Aşırı duygulu olmak.

Aşketmek. Şiddetle vurmak.

At oynatmak. Bir konuda başarılı çalışmak.

Ateş açmak. Silâh kullanıp, mermi atmak.

Ateş almak. Tutuşmak. Birdenbire kızmak, öfkelenmek.

Ateş bacayı sarmak. Bir işin önüne geçilmez bir hal alması, olup bitmesi.

Ateş kesmek. Silâh bırakışması.

Ateşle oynamak. Çok tehlikeli bir işe girişmek.

Ateş pahası. Çok pahalı.

Ateş püskürmek. Çok kızmak.

Ateş saçmak. Çok kızmak.

Ateş yağdırmak. Çok kızıp, bağırıp çağırmak.

Ateşe atılmak. Göz göre göre tehlikeye atılmak.

Ateşe körükle gitmek. Bir işi kışkırtıcı davranış göstermek.

Ateşe yakmak. Birini kötü duruma sokmak.

Ateşe yanmak· Kötülüğe uğramak.
Ateşine yanmak. Birinin yüzünden kötü bir duruma düşmek.
Atıp tutmak. Kötü söylemek·
Attan inip eşeğe binmek. Bulunduğu seviyeden daha aşağılara düşmek.
Avucunu yalamak· Umduğunu elde edemiyenler için kullanılır.
Avucunun içine almak. Bir kimseyi dilediği gibi yönetmek.
Ayak atmak· Varmak, girmek.
Ayak bağı. Engel.
Ayak basmak. Bir yere varmak·
Ayak diremek· Direnmek.
Ayak öpmek. Yalvarmak.
Ayak sürtmek. Dolaşmak·
Ayak sürümek. Geciktirmek.
Ayak takımı· Düşük, eğitim görmemiş kimse.
Ayak uydurmak. Bir duruma uymak.
Ayağa düşmek. Yalvarmak·
Ayağa kaldırmak· Heyecana düşürmek.
Ayağı alışmak. Bir yere gitmeye alışmak.
Ayağı dolaşmak· Şaşırmak.
Ayağı göğe ilişmek. Umulmadık engele uğramak.
Ayağı suya ermek. Gerçeği anlayıp aklı başına gelmek·
Ayağı yerden kesilmek. Ayağı yere değmez olmak.

Ayağa kara su inmek. Ayakta fazla durmak.
Ayağı ile gelmek. Kendi isteğiyle gelmek.
Ayağı ile gitmek. Kendi isteğiyle gitmek.
Ayağı uğurlu. Bir yere varmakla iyi işlerin olması
Ayağına kapanmak. Yalvarmak.
Ayağına kara su inmek. Uzun süre ayakta bekliyerek yorulmak.
Ayağına sıkı. Yorulmıyan, hızlı yürüyen.
Ayağını denk almak. Uyanık bulunmak.
Ayağını kaydırmak. Birini işinden etmek.
Ayağında donu olmamak. Yoksul.
Ayağının altına karpuz kabuğu koymak. Bir kimseyi düzenle yerinden etmek.
Ayağının türabı olmak. Birine kul gibi bağlanmak.
Ayakları geri geri gitmek. Bir yere istemiye istemiye gitmek.
Ayakta tutmak. Bir şeyi devamlı kılmak.
Ayranı kabarmak. Coşmak, gayrete gelmek.
Aza çoğa bakmamak. Olanla yetinmek.

*

B

Baba adam. Yaşlıca, olgun, iyi yürekli adam.
Baba ocağı. Babadan kalma ev.
Baba yurdu. Babadan dededen kalma ev, yer.
Bağrına taş basmak. Her türlü acıya katlanmak.
Bağrı yanık. Kederli.
Bahtı açık. Talihli.
Bahtı kara. Talihsiz.
Bal alacak çiçeği bilmek. Çok yararlı bir şeyi ele geçirmek.
Balon uçurmak. Asılsız haber yaymak.
Balta olmak. Rahatsız etmek.
Baltayı taşa vurmak. Bilmeden dokunucu söz söylemek, pot kırmak.
Bana mısın demememek. Aldırmamak.

Barut kesilmek. Çok kızmak.
Barutla oynamak. Tehlikeli işlere girişmek.
Basireti bağlanmak. İyi düşünememek.
Baskın çıkmak. Üstünlüğünü göstermek.
Baskın yapmak. Suç üstü yakalamak, düşmana saldırmak.
Başa kakmak. Yapılan bir iyiliği yüzüne vurmak.
Baş başa vermek. Birkaç kişinin biraraya gelip konuşması.
Baş eğmek. Kabul etmek.
Baş göstermek. Belirmek.
Başgöz etmek. Evlendirmek.
Başı boş. Serbest.
Başı bozuk. Sivil, asker olmıyan.
Başı darda olmak. Sıkıntıda olmak.
Başı hoş olmamak. Hoşlanmamak.
Başı kazan olmak. Zihince yorulmak.
Başına çorap örmek. Birisine kötülük etmek için hazırlık yapmak.
Başına ekşimek. Yük olmak, üstüne kalmak.
Başı nara yanmak. Bir başkası için zarar görmek.
Başında kavak yeli esmek. Toyca düşünmek.
Başından savmak. Bir istekte bulunanı bir bahaneyle uzaklaştırmak.
Başının etini yemek. Fazla rahatsız etmek.
Baş kaldırmak. Karşı koymak, isyan etmek.
Baştan çıkmak. Ahlâkı bozulmak.

B

Baş vurmak. Müracaat etmek.
Bel bağlamak. Güvenmek.
Bel bel bakmak. Anlamsız, durgun ve şaşkın bakmak.
Bıçak kemiğe dayanmak. Artık tahammül edilemiyecek hale gelmek.
Bildiğini okumak. Bildiği gibi davranmak.
Bindiği dalı kesmek. Çıkarının geldiği yere zarar vermek.
Bir ayağı çukurda olmak. Ölümü yaklaşmak.
Bir baltaya sap olmak. Bir iş sahibi olmak.
Bir bardak suda fırtına koparmak. Önemsiz bir işi büyütmek.
Bir çuval inciri berbat etmek. Yapılmaması gereken bir işi yapmak.
Bir içim su. Güzel bir kadın için söylenir.
Bir kaşık suda boğmak. Büyük kin beslemek.
Bir lokma bir hırka. Çok azla geçinmek.
Bir taşla iki kuş vurmak. Bir hareketle iki iş yapmak.
Bohçasını koltuğuna vermek. Evden kovmak.
Bol keseden atmak. Olamıyacak vaatlerde bulunmak.
Borusu ötmek. Sözü geçmek.
Boş bulunmak. Dalgın bulunmak.
Boş düşmek. Eskiden kocanın bir sözüyle karısını boşamış olmak.

Boş gezenin boş kalfası. İşsizler için söylenir.

Boş vermek. Aldırmamak.

Boyunun ölçüsünü almak. Bir işi başaramamak.

Boynuz takmak. Yakın bir kadının başka erkeklerle olan ilgisine aldırmamak.

Boynu eğri. Minnet altında olmak.

Buyun eğmek. Bir durumu kabul etmek zorunluğu.

Bozum olmak. Mahcup olmak.

Bulanık suda balık avlamak. Karışık bir durumdan faydalanarak bir çıkar sağlamak.

Bulgurluya gelin gitmek. Gereksiz acele iş görmek.

Bulut gibi. Çok sarhoş.

Buluttan nem kapmak. Küçük bir şeyden alınmak.

Burnu büyük. Kendini beğenmiş, kibirli.

Burnu havada. Kendini çok beğenmiş.

Burnu sürtülmek. Bir işi önce yapmak istemeyip sonradan yapmak zorunda kalmak.

Burnundan düşen bin parça olmak. Çok öfkeli olmak.

Burnundan fitil fitil gelmek. Hoş bir durumdan sonra zorluk çekmek, üzülmek.

Burnunda tütmek. Çok özlemek.

Burnunun direği kırılmak. Çok kötü kokular için söylenir.

Burun kıvırmak. Önem vermemek, küçümsemek.

Burun sokmak. Üzerine düşmiyen bir işe karışmak.

C

Caddeyi tutmak (k). Çekilip gitmek.
Can acısı. Bedenden doğan acı, üzüntü, korku.
Can alacak nokta. Çok önemli.
Can atmak. Çok istekli olmak.
Can ciğer. Çok senlibenli, dost oluş.
Can çekişmek. Ölmek üzere olmak.
Can dayanmamak. Dayanamamak, üzülmek.
Can dostu. Çok yakın dost.
Canı gönülden. Gönülden istemek.
Can kalmamak. Bitkin hale gelmek.
Can kulağıyle dinlemek. İlgiyle dinlemek.
Can kurban. Çok beğenmek.
Can pazarı. Ölüm — kalım yeri.
Can sıkıntısı. İç rahatsızlığı.
Can yakmak. Büyük zararlar vermek.
Canı yanmak. Zarar görmek, üzülmek.
Can yoldaşı. Arkadaş.
Cana can katmak. Kuvvetlendirmek.
Cana kastetmek. Öldürmek istemek.
Cana kıymak. Öldürmek.

Cana minnet bilmek. Büyük istekle razı oluş, kabul ediş.
Cana susamak. Çok kızmak.
Cana tak demek. Ölümcül dereceye varmak.
Cana yakın. Sevimli, sevgi toplıyan.
Candan geçmek. Ölmek.
Canı burnuna gelmek. Bir işte çok zorluk çekmek.
Canı çıkmak. Ölmek.
Canı istemek. Arzu duymak.
Canı yanmak. Fazla acı duymak.
Canına değmek. Fazla hoşlanmak. Ruhu şadolmak.
Canına kâr etmek. Artık gerçeği anlamak.
Canına kıymak. Acımadan öldürmek.
Canına minnet. Elde edince sevinilecek şey.
Canına okumak (k). Perişan etmek.
Canına susamak. Birini öldürmek istercesine hareket etmek.
Canına tak demek. Dayanmanın, tahammülün daha da ilerisine geçmek.
Canına yetmek. Tahammülü aşmak.
Canını çıkarmak. Çok yormak.
Canını dişine takmak. Ölümü göze almak.
Canını sıkmak. Üzmek.
Canının derdine düşmek. Kendinden başkasını düşünmemek.
Canının içine sokacağı gelmek. Pek çok sevmek.
Canla başla. Çok içten.

C

Canlı cenaze. Çok zayıf.
Cart curt etmek. Sağa sola tehditler yağdırmak.
Cayırtıyı koparmak. Bağırıp çağırmağa başlamak.
Cayırtı vermek. Gürültüyle gözdağı vermek.
Cemaziyelevvelini bilmek. Bir kimsenin geçmişteki hayatının kötülüğünü bilmek.
Cendereye koymak. Fazla sıkıştırmak.
Cebe indirmek. Emeksiz kazanılan para.
Cebi delik. Parasız, yoksul.
Cebinden çıkarmak. Birinden üstün olmak.
Cebini doldurmak. Kendine servet sağlamak.
Cepten vermek. Kendi malından vermek.
Cephe almak. Birine karşı durmak.
Ciğer dağlamak. Çok büyük acı duyurmak.
Ciğer sökmek. Zalimce davranmak.
Ciğer yakmak. Büyük acı vermek.
Ciğeri sızlamak. Çok acı duymak.
Ciğeri yanmak. Çok acı duymak.
Ciğeri beş para etmemek. Çok değersiz, aşağı.
Ciğerini okumak. Aklından geçeni bilmek.
Cim karnında bir nokta. Çok cahil, birşey bilmiyen.
Cin çarpmak. Birdenbire fenalaşmak.
Cin fikirli. Çok zeki, çok kurnaz.
Cinler cirit oynamak. Çok ıssız, korkulacak yer.
Cirmi kadar yer yakmak. Fazla önemli bulmamak.
Curcunaya çevirmek. Ortalığı velveleye vermek.
Cümbür cemaat. Topluca.

Ç

Çalım satmak. Kurulmak. Olduğundan başka türlü görünmek.
Çalıp çırpmak. Hırsızlık etmek.
Çam devirmek. Kabalık etmek, pot kırmak.
Çanak açmak. Dilenmek.
Çanak tutmak. Kendi istemek, dilenmek.

Ç

Çanak yalamak. Dalkavukluk etmek.
Çam yarması. İri — yarı adam.
Çamur atmak. İftira etmek.
Çanına ot tıkamak. Susturmak.
Çarığı çekmek. Yola çıkmak.
Çarıklı diplomat. Göründüğünden daha zeki, daha becerikli
Çatal kazık. Yürümiyen iş. İmkânsız.
Çay kenarında kuyu kazmak. Elde imkân varken, başka imkânlar aramak.
Çaydan geçip derede boğulmak. Büyük engelleri aştığı halde küçük bir engele yenilmek.
Çayı görmeden paçaları sıvamak. Gereğinden önce hazırlanmak.
Çeki düzen vermek. Yoluna koymak, toparlamak.
Çekirdekten yetişme. Bir işe küçük yaştan başlamak.
Çene çalmak. Gevezelik etmek
Çene yarıştırmak. Karşılıklı gevezelik etmek.
Çene yormak. Boşuna konuşmak.
Çenesi düşük. Geveze.
Çenesini bıçak açmamak. Çok üzüntülü olup konuşamamak.
Çenesini tutmak. Bir şeyi gerekmediği için söylememek.
Çıban başı. Kurcalanırsa iyi olmıyan sonuçlar çıkarabilecek şey.
Çıbanın başını koparmak. Hassas bir meselenin

meydana çıkmasına imkân vermek.

Çıkmaz ayın son çarşambası. Bir işin hiçbir zaman yapılamıyacağı şaka yollu anlatılır.

Çıkmaza girmek. Bir işin çözülemez hale gelmesi.

Çıngar çıkarmak. (k) Kavga çıkarmak.

Çiçeği burnunda. Taze, yeni, genç.

Çifte kavrulmuş. Çok pişkin.

Çil yavrusu gibi dağılmak. Perişan bir halde kaçışmak.

Çile çıkarmak, çile doldurmak. Zahmeti çok bir hayat sürenler için kullanılır.

Çileden çıkmak. Sabrı tükenmek.

Çivi gibi olmak. Çok sağlam olmak.

Çivi kesmek. Çok üşümek.

Çizmeden yukarı çıkmak. Beceremiyeceği bir işe karışmak.

Çoban kulubesinde padişah rüyası görmek. Büyük hayaller peşinde koşmak.

Çok bilmiş. Kurnaz.

Çok olmak. Haddini aşmak.

Çoluk çocuğa karışmak. Aile sahibi olmak.

Çorbaya dönmek. Karmakarışık olmak.

Çorbada tuzu bulunmak. Emeği geçmek, payı olmak.

Çörden çöpten. Uydurma, dayanıksız.

Çukurunu kazmak. Birinin felâketini hazırlamak.

Çürük tahtaya basmak. Yapılan bir işte önceden iyi hesap edememek yüzünden zarar görmek.

D

Dağa çıkmak· Yasalara karşı gelmek için dağları yurt tutmak.

Dağdan gelme. Kaba.

Dağdan gelip bağdakini kovmak· Sonradan geldiği bir yerde eskileri küçümsemek.

Dağlara düşmek. Perişan olmak.

Dağarcığındakini çıkarmak. Hazırladığı bir sözü söylemek.

Dağarcıkta bir şey kalmamak. Bir konuda söyliye-

bileceklerini tüketmek.

Dal budak salmak. Büyümek, yayılmak, çoğalmak.

Dal gibi kalmak. Çok zayıflamak.

Daldan dala konmak. Kararsızlık, bir şeyde sebat etmemek.

Dalına binmek. Birini ısrarla sıkıştırmak.

Dalına basmak. Kızdırmak.

Dalga geçmek (k). Elindeki işiyle uğraşmayıp zihni başka yerde olmak.

Dallandırıp budaklandırmak. Bir şeyi büyütmek.

Damarı bozuk. Huysuz, geçimsiz.

Damarı tutmak. Aksileşmek.

Damarına basmak. Kızdırmak.

Damarına çekmek. Soyuna çekmek.

Dananın kuyruğu kopmak. Korkulan sonucun gerçekleşmesi.

Dara boğmak. Birinin düştüğü güç durumdan yararlanmak.

Dara gelmek. Aceleye gelmek.

Dara getirmek. Aceleye getirmek.

Darda kalmak. Çaresiz kalmak.

Dediği dedik olmak. Sözünden dönmemek.

Deli dolu. Ölçüsüz davranan.

Deli gönül. Sevgide sınır tanımıyan.

Deliğe girmek. (k) Hapse girmek.

Deliğe tıkmak. (k) Hapse tıkmak.

Delinin eline değnek vermek. Kötüye fırsat vermek.

D

Dem vurmak. Bir şey hakkında gelişigüzel sözetmek.
Demir almak. Gitmek.
Demir atmak. Bir yerde durup kalmak.
Demir leblebi. Güç iş.
Denizden çıkmış balığa dönmek. Yeni yerini yadırgamak.
Denizden geçip çayda boğulmak. Büyük güçlükleri yendiği halde küçük bir engele yenilmek.
Dereden tepeden. Şundan bundan konuşmak.
Derdini Marko Paşaya anlatmak. Çaresi bulunmıyan dertler için söylenir.
Dert dökmek, dert yanmak. Üzüntü ve sıkıntılarını söylemek.
Dev adımı. Hızlı, büyük adım.
Deve adımı. Yavaş yürümek.
Devede kulak. Çok önemsiz.
Devenin nalı. Anlatılacak şeyin inanılacak gibi olmadığı anlamında kullanılır.
Deveye hendek atlatmak. Olmıyacak işi yapmıya kalkmak.
Devlet düşkünü. Çok iyi günler geçirdikten sonra yoksulluğa düşmek.
Devlet kuşu. Talih, kısmet.
Dibine darı ekmek. Bir şeyi tüketmek.
Dik kafalı. İnatçı, bildiğine giden.
Dikili ağacı olmamak. Hiçbir malı olmamak.
Dikine gitmek. Kendi bildiğinden şaşmamak, herkesi

kırarak iş görmek.

Dikiş tutturamamak. Bir işte uzun zaman kalamamak.

Dikiz etmek, dikiz geçmek. (k) Birinin hareketini gizlice kollamak.

Dikkate almak. Hesaba katmak, gereğini yerine getirmek.

Dil birliği. Aynı şeyleri söylemiye karar vermek.

Dil dökmek. Kandırmak, inandırmak için tatlı sözler söylemek.

Dil ucuna gelmek. Az kalsın söylemek.

Dil ucunda olmak. Birdenbire hatırlıyamamak.

Dil uzatmak. Biri için kötü şeyler söylemek.

Dile düşmek. Hakkında iyi olmıyan şeyler söylemek.

Dile gelmek. Konuşmıya başlamak.

Dile getirmek. Anmak.

Dile vermek. Gizli kalması gerekli bir şeyi açığa vurmak.

Dili açılmak. Konuşmıya başlamak.

Dili belâsı. Konuşmaların insana getireceği sıkıntılar.

Dili çalmak. Birinin konuşmasının bir başkasınınkini andırmak.

Dili damağına yapışmak. Susuzluktan ağız kuruması.

Dili dışarı çıkmak. Yorulmak.

Dili dolaşmak. Söyliyeceğini şaşırmak.

D

Dili döndüğü kadar. Söyliyebildiği kadar.
Dili dönmemek. Bir sözü söyliyememek.
Dili tutulmak. Konuşamamak.
Dili uzamak. Söz söylemeyi kendine hak saymak.
Dili uzun. Başkasının kötülüğüne konuşan.
Dili varmamak. Bir sözü söylemiye gönlü razı olmamak.
Dilin kemiği olmamak. Söylediğinin biraz sonra aksini ileri sürmek.
Dilinde tüy bitmek. Bir şeyi pek çok defalar söylemek.
Dilinden düşürmemek. Birini sık sık anmak.
Dilinden kurtulamamak. Tenkitlere, sitemlere maruz kalmak.
Diline dolamak. Bir şeyi her yerde ve her zaman tekrarlamak.
Diline kıl dolaşmamak. Güzel konuşmak.
Dilini kesmek. Susmak.
Dilini tutmak. Her şeyi söylememek.
Dilini yutmak. Çok korkmak, çok şaşırmak.
Dilinin altında bir şey olmak. Söylemiye çekinilecek bir şey olmak.
Dilinin belâsını çekmek. Gereksiz şeyleri söylemek yüzünden zarar görmek.
Dilinin ucunda olmak. Bir şeyi hatırlar gibi olmak.
Dillerde dolaşmak (gezmek). Her yerde sözü edilmek.

Dillere destan olmak. Herkes tarafından övülmek.
Dilenci değneğine dönmek. Çok zayıflamak.
Dilli düdük etmek. Bir sözü herkese yaymak.
Dinden imandan çıkmak. Ne yaptığını, ne söylediğini bilmiyecek kadar öfkelenmek.
Dimyata pirince giderken evdeki bulgurdan olmak. Bir işin daha büyüğünü yapmak isterken eskisinden de olmak.
Diş bilemek. Öç almak isteği.
Diş geçirememek. Gücü yetmemek.
Diş gıcırdatmak. Öfkesini belli etmek.
Dişinden tırnağından artırmak. Büyük güçlüklerle para biriktirmek.
Dişine göre. Gücünün yeteceği şekilde.
Dişinin kovuğuna bile gitmemek. Çok az gelmek.
Dişini sıkmak. Güçlüklere katlanmak.
Divan durmak. Elleri göğüste kavuşturup saygıyle ayakta beklemek.
Dize gelmek. Bir şeyi kabullenmek.
Dizini dövmek. Çok pişman olmak.
Dizinin bağı çözülmek. Ayakta duramamak.
Dizleri kesilmek. Dizlerinde derman kalmamak.
Dizlerine kapanmak. Yalvarmak.
Dokuz doğurmak. Çok arzu edilen ya da korkulan bir şeyin olup olmaması için gösterilen sabırsızlık, tasa.

Doğmamış oğlana don biçmek. Olmıyan bir şey için

varmış gibi davranmak.

Dolap çevirmek. Dalavereli işler yapmak.

Domuzdan kıl çekmek. Sevilmiyen ya da eli sıkı birinden birşey alabilmek.

Dosta düşmana karşı. "Herkes ne der" anlamında.

Doyum olmamak. Kanılmamak.

Dört başı mamur. Mükemmel.

Dört ayak üstüne düşmek. Zor durumdan kurtulmak.

Dört dönmek. Telâşla çare aramak.

Dört duvar arasında kalmak. Evde kapalı kalmak.

Dört elle sarılmak. Bir işe önemle başlamak.

Dört gözle beklemek. Birşeyi çok istemek.

Dört yanı deniz kesilmek. Çaresiz ve umutsuz kesilmek.

Dudak bükmek. Beğenmemek.

Dudak ısırmak. Çok şaşırmak.

Dudak sarkıtmak. Surat asmak, somurtmak.

Dudu dilli. Güzel konuşan kadın.

Duman attırmak. (k) Göz açtırmamak, yıldırmak.

Dumanı üstünde. Çok taze.

Dut yemiş bülbüle dönmek. Üzüntüden konuşamamak.

Düdük gibi kalmak. Yalnız kalmak.

Düğün bayram etmek. Çok sevinmek.

Düğün pilâvıyla dost ağırlamak. Başkasının sayesinde iş başarıp bununla övünmek.

Dümen suyundan gitmek. Birinin izinden gitmek.

Dünya başına yıkılmak. Çok üzülmek.
Dünya evine girmek. Evlenmek.
Dünya kelâmı etmek. Konuşmak.
Dünyadan haberi olmamak. Çevrede olup biten olaylardan habersiz olmak.
Dünyasından geçmek. Dünya işleriyle ilgilenmemek.
Dünyaya gelmek. Doğmak.
Dünyaya getirmek. Doğurmak.
Dünyaya gözlerini kapamak. Ölmek.
Dünyaya kazık kakmak. Hiç ölmemek.
Dünyayı anlamak. Gerçekleri bilmek.
Dünyayı başına zindan etmek. Birini sıkıntıya sokmak.
Düşüp kalkmak. Birlikte yaşamak.
Düşmez kalkmaz bir Allah. İnsanın kötü durumlara düşebileceğinin olağan olduğunu anlatır.
Düttürü Leylâ. Tuhaf ve açık - saçık giyimli kadın.

*

E

Ecel beşiği. Çok tehlikeli yer.
Ecel teri dökmek. Çok büyük korku geçirmek.
Eceli gelmek. Ölümü yaklaşmak.
Eceline susamak. Çok tehlikeli işlere girmek.
Eğri söz. Kötüleme sözü.
Ekmeğine yağ sürmek. İstenmeden birine yardım etmek.
Ekmek elden su gölden. Emeksiz kazanç. Bedavacılık.
Ekmek parası. Geçim parası.

El açmak. Dilenmek.

El altından. Gizlice.

El atmak. Bir işe karışmak, bir işe girişmek.

El etek çekilmek. Herkesin yatıp uyuması, ortalığın ıssız kalması.

El bağlamak. Saygı için ellerini önünde kavuşturup beklemek.

El basmak. Bir kutsal kitap üstüne el koyarak andiçmek.

El birliği. Bir işi yapmak için birleşmek, imece.

El çekmek. Bir işi yapmaktan vazgeçmek.

El değiştirmek. Bir şeyin bir kimseden başka bir kimseye geçmesi.

El elden üstün. Kişinin bir başka kişiden üstün tarafı olduğu anlatılır.

El etek öpmek. Yalvarmak. Yaltaklanmak.

Elde etmek. Başarmak. Almak.

Elle tutulur olmak. Çok açık ve belli.

El kaldırmak. Küçüğün büyüğe vurması. Söz istemek, oy vermek.

El koymak. Bir yetkilinin bir meseleyi ele alması. Bir idareyi kendi emrine almak.

El pençe divan durmak. Eller önde kavuşturulu çok saygılı durmak.

El sürmek. Dokunmak.

El üstünde tutmak. Bir kimseye çok saygı ve sevgi göstermek.

E

Elde avuçta bir şey kalmamak. Hiç malı, parası kalmamak.
Elde olmamak. İnsanın isteği dışında olmak.
Elde tutmak. Bir şeyi emrinde bulundurmak.
Elden çıkarmak. Bir şeyi başkasının emrine vermek.
Elden düşme. Az kullanılmış.
Elden düşürmek. Birşeyi ara vermeden kullanmak.
Ele avuca sığmamak. Söz dinlememek.
Ele geçirmek. Yakalamak. Edinmek.
Ele geçmek. Yakalanmak. Edinilmek.
Ele gelmek. Tutulabilmek. Büyümek.
Eli açık. Cömert.
Eli ağır. Ağır iş gören. Vurduğu yeri çok acıtan.
Eli altında. Emrine hazır.
Eli ayağı bağlı. İstediğini yapamıyacak durumda olmak.
Eli ayağı tutmak. Kuvveti yerinde olmak.
Eli bayraklı. Kavgacı, edepsiz.
Eli boş dönmek. Umduğunu alamadan dönmek.
Eli böğründe kalmak. Çaresiz kalmak.
Eli değmek. Bir şeyi yapmıya zaman bulmak.
Eli hafif. Acıtmadan iş gören.
Eli kalem tutmak. Okuyup - yazmak.
Eli kolu bağlı kalmak. Hiçbir işi yapamamak.
Eli koynunda. Kendi halinde olmak.
Eli kulağında. Pek yakında olması beklenen şey, iş.
Eli maşalı. Edepsiz, kavgacı (kadın).

Eli sıkı. Çok tutumlu, cimri.
Eli sopalı. Zorba.
Eli varmamak. Bir işi yapmıya gönlü olmamak.
Eli uz. Becerikli, usta.
Eli uzun. Hırsız.
Elinde kalmak. Bir işi bitirememek.
Elinden geleni arkasına komamak. Elinden ne gelirse yapmak.
Elinden tutmak. Yardım etmek.
Eline bakmak. Bir kimsenin yardımiyle geçinmek.
Eline çabuk. Çabuk iş gören.
Eline eteğine sarılmak. Çok yalvarmak.
Elini ayağını kesmek. Bir yere uğramaz olmak.
Elini çabuk tutmak. Çabuk davranmak.
Elini eteğini çekmek. Uzun zaman yapageldiği bir işten çekilmek.
Elini sıcak sudan soğuk suya sokmamak. Hiçbir işe yardım etmemek.
Elinin hamuriyle erkek işine karışmak. Beceremiyeceği işleri yapmağa kalkışmak.
El kazaniyle aş kaynatmak. Başkasının hazırladığı imkânla iş yapmak.
Elle gelen düğün bayram. Hep birlikte uğranılan sıkıntının pek önemli olmadığı anlatılır.
Elifi görse mertek sanmak. Okuma - yazma bilmiyenler için söylenir.
Emeği geçmek. Bir iş yapmak için çalışmış olmak.

E

Emek vermek. Çok çalışmak.
Emir kulu. Bir buyruğu yerine getiren.
Eninde sonunda. Ne zaman olsa.
Enine boyuna. Tam olarak, eksiksizce.
Endazeye vurmak. Ölçmek.
Ense yapmak. (k) Çalışmadan yaşamak.
Ensesine binmek. Yıldırıp dilediği gibi kullanmak.
Ensesinde boza pişirmek. (k) Çok çalıştırmak.
Entrika çevirmek. Bir işi yapmak için gizli gizli çalışmak, dolap çevirmek.
Ere gitmek. Evlenmek (kadın).
Erenlerin sağı solu olmamak. Kendilerine güven beslenilen kimseler, usul dışına çıktıkları zaman söylenir.
Ergene karı boşamak kolay. Bir işin içinde bulunmuyanların o işi küçümsemeleri.
Eski defterleri karıştırmak. Geçmiş olayları bir fayda için yeniden ortaya atmak.
Eski hamam eski tas. Hiç değişmemiş olmak.
Eski toprak. Yaşlı olduğu halde dinç kalanlar için söylenir.
Esrar küpü. Ne olduğu, ne yaptığı bilinmiyen.
Eşek sudan gelinceye kadar dövmek. Çok dövmek.
Et tırnak olmak. Çok yakın ilgi kurmak.
Eti budu yerinde. Semiz, tombul.
Eti senin, kemiği benim. Öğretmene güven anlatır.
Etek öpmek. Yaltaklanmak.

Etekleri tutuşmak. Büyük telâş göstermek.
Etekleri zil çalmak. Çok sevinmek.
Eteğine düşmek. Yalvarmak.
Eteğine yapışmak. Sığınmak.
Etliye sütlüye karışmak. Kendini ilgilendirmiyen işlere karışmak.
Ettiği hayır ürküttüğü kurbağaya değmemek. Yaptığı zarar, ettiği hizmetten büyük olmak.
Ettiği yanına kâr kalmak. Yaptığı kötülüğün cezasını çekmemek.
Ettiğini bulmak. Yaptığı kötülüğün cezasını çekmek.
Etrafında dört dönmek. İsteğine kavuşmak için birinin yanından ayrılmamak.
Evlere şenlik, evlerden ırak. Ölüm konusu konuşulurken dinliyenlere iyilik dilemek için söylenir.

*

F

Fasulye gibi kendini nimetten saymak. Kendini büyük saymak, aşırı değer vermek.
Feleğin çemberinden geçmek. Çok tecrübeler edinmek.
Feleğin sillesini yemek. Büyük zararlara uğramak.
Felekten bir gün çalmak. Güzel bir gün geçirmek.
Felekten kâm almak. Hoş günler yaşamak.
Fellek fellek aramak. Telâşlı dolaşmak.
Felsefe yapmak. Bir olayın sebep ve sonuçları üzerine gereksiz düşünceler ileri sürmek.

Fesat karıştırmak. Karışıklık çıkarmak.
Fırıldak çevirmek. Dalavereli işler becermek.
Fırsat düşkünü. Kötülük yapmak için fırsat kollıyan.
Fırsatı ganimet bilmek. Çıkan fırsattan faydalanmak.

Fidan boylu. İnce ve uzun boylu.
Fink atmak. Keyfince gezip eğlenmek.
Fitil olmak. Çok sarhoş olmak.
Fitil vermek. Kızdırmak. Kışkırtmak.
Fitne sokmak. Ara bozmak.
Foyası meydana çıkmak. Bir kimsenin yaptığı kötülüğün belli olması.

G

Gafil avlamak. Birini habersiz ve hazırlıksız bastırmak.

Gaipten haber vermek. Olacak ya da bilinmiyen bir olaydan haber vermek.

Galebe çalmak. Yenmek.

Gâvur etmek. Boşuna kullanmak.

Gâvura kızıp oruç yemek. Başkasına kızıp kendine zararlı bir iş yapmak.

Gayret dayıya düşmek. Bir işin daha becerikli biri

tarafından ele alınması.

Gedik kapamak. Küçük bir ihtiyacını karşılamak.

Gelene paşam, gidene ağam. Çıkarı için herkesle hoş geçinmek.

Gelin güvey olmak. Bir işi olmuş bitmiş sayarak sevinmek.

Gemi azıya almak. Söz dinlemez olmak.

Gemini kısmak. Bir kimsenin üzerindeki baskıyı artırmak.

Geniş bir nefes almak. Sıkıntıdan kurtulmak.

Geniş yürekli. Tasasız, telâş etmiyen.

Gerdan kırmak. Kırıtmak, nazlanmak.

Gık dememek. Hiç sesini çıkarmamak.

Gına getirmek. Bıkmak.

Gırtlağına kadar borcu olmak. Çok borçlu olmak.

Gırtlağından kesmek. Yiyeceğinden ayırarak para biriktirmek.

Gizli kapaklı. Açığa çıkmasından çekinilen.

Göbek atmak. Karnını yukarı doğru oynatmak. çok sevinmek.

Göbeği çatlamak. Çok çalışmak.

Göğüs geçirmek. Üzülerek iç çekmek.

Göğüs germek. Karşı koymak.

Göğsü kabarmak. Gurur duymak, kıvanç duymak.

Göklere çıkarmak. Aşırı övmek.

Gökten zenbille inmek. Kendiliğinden türemek.

Gölge etmek. Engel olmak.

Gölgesinden korkmak. Çok korkak olmak.
Gönül bağlamak. Severek bağlanmak.
Gönül birliği. Bir duyguda birleşmek.
Gönül eğlendirmek. Sevilen bir kimse ile hoş vakit geçirmek.
Gönül gezdirmek. Seçmek için içinden bir çok şeyler geçirmek.
Gönül hoşluğu. İstiyerek, severek.
Gönül vermek. Sevmek.
Gönülden çıkarmak. Unutmak.
Gönlü çekmek. İmrenmek.
Gönlü gani. Tok gözlü.
Gönlü kalmak. Gücenmek.
Gönlü olmak. Kabul etmek.
Gönlü tez. Tez canlı.
Gönlü yok. Bir şeyi istediği halde istemez görünen.
Gönlünden geçirmek. Düşünmek.
Gönlünden kopmak. Birdenbire vermeğe karar vermek.
Gönlüne doğmak. İçine doğmak.
Gönlüne göre. İsteğine göre.
Gönlünü etmek. Razı etmek.
Gönlünü hoş etmek. Memnun etmek.
Göz açamamak. Fırsat bulamamak.
Göz alıcı. Alımlı.
Göz almak. Göz kamaştırmak. Gözü üzerine çekmek.
Göz atmak. Bir anlık bakış.

G

Göz boyamak. Yapma bir gösterişle aldatmak.
Gözdağı vermek. Korkutmak.
Göz değmek. Nazar değmek.
Göz dikmek. Bir şeye sahip olmak istemek.
Göz gezdirmek. Şöylece bir incelemek.
Göz hapsine almak. Bakışlarını üzerinden ayırmamak.
Göz kamaştırmak. Gözün güneşten etkilenmesi. Hayran bırakmak.
Göz kararı. Tahmini bir karar.
Göz koymak. Bir şeyi elde etmek isteği.
Göz kulak olmak. İlgi göstermek.
Göz nuru dökmek. Göz emeği harcamak.
Göz önünde bulundurmak. Hesaba katmak.
Göz yummak. Kusurları görmemezliğe gelmek.
Gözden çıkarmak. Feda etmek.
Gözden düşmek. Sevgiyi kaybetmek.
Gözden ırak olmak. Uzaklarda bulunmak.
Gözden kaçmak. Farkına varılmamak.
Gözden sürmeyi çekmek. Aşırı beceriklilik. Usta hırsızlık.
Gözden uzaklaşmak. Uzak yere gitmek.
Göze almak. Olabilecek her tehlikeyi önceden kabul etmek.
Göze batmak. Bakanları rahatsız etmek.
Göze çarpmak. Fazla dikkat çekmek.
Göze girmek. Beğenilmek.

Gözleri çakmak çakmak. Gözleri parlak ve kızarık.
Gözleri dolu dolu olmak. Ağlıyacak derecede duygulanmak.
Gözleri dönmek. Fazla öfkeden ne yaptığını bilememek.
Gözleri fal taşı gibi açılmak. Şaşkınlık ve hayretten gözleri fazla açılmak.
Gözleri kan çanağına dönmek. Gözleri fazlaca kızarmak.
Gözleri kararmak. Çok yorulmak.
Gözleri parlamak. Fazla sevinmek.
Gözleri yollarda kalmak. Sevilen bir kimseyi özlemle beklemek.
Gözlerine inanamamak. Umulmıyan bir şeyin oluvermesi.
Gözlerini açmak. Dikkatli olmak.
Gözlerinin içi gülmek. Çok sevinmek.
Gözlerinin içine kadar kızarmak. Çok utanmak.
Gözü açık. Becerikli.
Gözü açık gitmek. İsteğine kavuşmadan ölmek.
Gözü arkada kalmak. Arkada kalan şeyi merak etmek.
Gözü büyükte olmak. Büyük istekleri olmak.
Gözü dalmak. Biran dalgınlık geçirmek.
Gözü dönmek. Fazla bir hırsla ne yaptığını bilememek.
Gözü gönlü açılmak. Ferahlamak.

Gözü görmez olmak. Bir şeyi artık beğenmemek.
Gözü ısırmak. Bir kimseyi tanır gibi olmak
Gözü ilişmek. İstenmediği halde görmek.
Gözü kalmak. Bir şeyi elde etmeyi istemek. Elde edemediği bir şeyi kıskanmak.
Gözü kararmak. Ne yaptığını bilememek. Başı dönmek. Çok yorulmak.
Gözü kesmek. Bir işi yapabilme güveni duymak.
Gözü korkmak. Sonucu iyi olmıyan bir denemeden sonra tedbirli davranmak.
Gözü sulu. Önemsiz şeyler karşısında ağlıyan.
Gözü tok. Mala pek düşkün olmıyan.
Gözü tutmamak. Beğenmemek.
Gözü yememek. Bir işi yapamıyacağını anlamak.
Gözünde büyümek. Bir şeyi olduğundan fazla görmek.
Gözünde tütmek. Çok özlemek.
Gözüne girmek. Birine beğenilmek.
Gözüne ilişmek. Bir şeyi tesadüfle görmek.
Gözüne kestirmek. Başarabileceğini ummak. Bir şeye sahip olmayı aklına koymak.
Gözünü açmak. Uyanık bulunmak. Yeni bir görüş kazandıran bilgi vermek.
Gözünü daldan budaktan esirgememek. Tehlikelerden korkmamak.
Gözünü dikmek. Devamlı bir noktaya bakmak.
Gözünü dört açmak. Çok dikkatli olmak.

Gözünü kan bürümek. Herşeyi yapabilecek şekilde öfkelenmek.

Gözünü korkutmak. Korkutmak, yıldırmak.

Gözünün üstünde kaşın var dememek. Bir kimsenin her davranışını hoş görmek.

Gözünün yaşına bakmamak. Hiç acımamak.

Gücüne gitmek. Bir sözün, bir davranışın ağır gelmesi.

Güllük gülüstanlık. Bir yerin bolluk, rahat içinde ve güzel oluşu.

Gülmekten kırılmak. Sarsıla sarsıla gülmek.

Güme gitmek. Boşa gitmek. Boşu boşuna ölmek.

Gün doğmak. Umulmadık bir şey elde etmek.

Gün görmek. İyi günler yaşamak.

Günahına girmek. Birisi hakkında haksız düşünce.

Günahını çekmek. Bir başkasının işlediği suçun cezasını çekmek.

Gününü görmek. Başına fena şeylerin gelmesi. İyi günlerini görmek.

Gününü gün etmek. Gününü hoş geçirmek.

Gündüz külâhlı, gece silâhlı. Göründüğü gibi iyi olmıyan.

Gürültüye getirmek. Karışıklıktan faydalanmak.

Gürültüye pabuç bırakmamak. Göz korkutmaya aldırmamak.

*

H

Habbeyi kubbe yapmak. Küçük bir şeyi büyük göstermek.
Haddini bildirmek. Yola getirmek.
Haddini bilmek. Kendini tanımak.
Hadeden geçirmek. Uzun uzun incelemek.
Hafakanlar boğmak. Çok sıkılmak.
Hafakanlar basmak. Çok sıkılmak.
Hakkından gelmek. Çok zor bir işi başarmak. Cezasını vermek.
Hak getire. Bulunmıyan bir şey için söylenir.
Hakkın rahmetine kavuşmak. Ölmek.
Hâk ile yeksan etmek. Temelinden yok etmek.
Halden anlamak. Bir durumu anlayıp yardım etmek.
Hale yola koymak. Bir işi düzene sokmak.
Halel getirmek. Zarar vermek.
Halis muhlis. Eksiksiz, katışıksız.
Halvet olmak. Birkaç kişinin tenha bir yerde görüşmesi.
Ham ervah. Kaba ruhlu.
Hamhum şaralop (k). Boş sözler için kullanılır.
Hancı sarhoş yolcu sarhoş. Herkesin ayrı ayrı mü-

nasebetsizlik yaptığı anlatılır.

Hanyayı Konyayı anlamak. Gerçeği öğrenmek.

Hapı yutmak. Kötü bir duruma düşmek.

Hapis giymek. Hapis cezası verilmek.

Hapishane kaçkını. Kötü insan.

Har hur. Karışık.

Har vurup harman savurmak. Sonunu düşünmeden bol bol harcamak.

Haraç kesmek. Zorla para almak.

Haraç mezat satmak. Açık artırma ile satmak.

Hararet basmak. Çok susamak.

Hararet söndürmek. Susuzluğu gidermek.

Hararet vermek. Susatmak.

Hasbi geçmek (k). Önem vermemek.

Haşir neşir olmak. Çok yakın olmak.

Hataya düşmek. Yanılmak.

Hava almak. Bir şey elde edememek.

Hava hoş olmak. Bir şeyin varlığiyle yokluğu bir olmak.

Havaya uğraşmak. Boş yere çalışmak.

Havyar kesmek (k). Zamanını boş geçirmek.

Haymana beygiri gibi dolaşmak. İşsiz güçsüz dolaşmak.

Hazıra konmak. Başkasının malına sahip olmak.

Hem kel hem fodul. Bir çok eksik tarafı olduğu halde üstünlük taslıyanlar için söylenir.

Hem nalına hem mıhına vurmak. Bir bu yandan bir

başka yandan olmak.

Hem suçlu hem güçlü. Suçlu olduğu halde suçsuz görünüp karşısındakini suçlamak.

Her kafadan bir ses çıkmak. Bir toplulukta herkesin birden konuşması.

Her sakallıyı babası sanmak. Yanılmak.

Her telden çalmak. Bir çok bilgilerden dem vurmak.

Hesap kitap. Hesap yapıldığında.

Hesap vermek. Yapılan bir işin sonucunu göstermek.

Hesaba katmak. Bir şeyi dikkate almak.

Hesabı kesmek. Alış verişi kesmek.

Hesabına gelmek. İşine uygun gelmek.

Hesabını bilmek. Tutumlu olmak.

Hesabını görmek. Parasını ödemek. Öldürmek.

Hesapsız kitapsız. Bir belgeye bağlamadan.

Hevesini almak. Bir şeyden doymak.

Hop kalkıp hop oturmak. Çok öfkelenmek.

Hor bakmak, hor görmek. Değer vermemek.

Hor kullanmak. Bir şeyi fena kullanmak.

Hor tutmak. İyi kullanmamak.

Hoşafın yağı kesilmek. Söyliyecek söz bulamıyarak bir durumun kabullenilmesinde söylenir.

Huyuna suyuna gitmek. Uysal davranmak.

Hürya etmek. Hep birden hücum etmek.

*

İciğini ciciğini çıkarmak. Didik didik etmek.
İçi çekmek. İstek duymak.
İçi çıfıt çarşısı. Fenalıklar düşünen.
İçi geçmek. Kuvvetten düşmek, yaşlanmak.
İçi kan ağlamak. Belli etmeden üzülmek.
İçi içine sığmamak. Heyecanlanmak, çoşmak.
İçi içini yemek. Bir şey yapamamaktan üzülmek.
İçi kazınmak. Çok acıkmak.
İçi parçalanmak. Çok üzülmek.
İçi sıkılmak. Çok sıkılmak.
İçi titremek. Kuvvetli istek duymak.
İçi yağ bağlamak. Ferahlamak, sevinmek.
İçinden gelmek. İçinden doğmak.
İçinden kan gitmek. Belli etmediği halde üzülmek.
İçinden pazarlıklı. Sinsi.
İçine dert olmak. Üzülmek.
İçine doğmak. Bir olayı önceden sezmek.
İçine işlemek. Çok dokunmak.
İçine kurt düşmek. Şüphelenmek.

İçine sinmemek. Rahatlıkla tadına varamamak.
İçine sokacağı gelmek. Çok sevmek.
İçini boşaltmak. Söyliyeceğini söylemek.
İçini kurt yemek. Devamlı bir endişe içinde bulunmak.
İçini çekmek. Derin nefes alarak üzüntüsünü belirtmek.
İçini dökmek. Derdini anlatmak.
İçinin yağı erimek. Üzülmek.
İçler acısı. Çok acıklı.
İçten gelme. Yapmacıksız.
İçli dışlı. Pek teklifsiz.
İflâhını kesmek. Kuvvetsiz hale getirmek.
İğne ile kuyu kazmak. Bir işi ağır ve güç yürütmek.
İğne ipliğe dönmek. Çok zayıflamak.
İğneli söz. Dokunaklı söz.
İğneli fıçı. Sıkıntı veren şey.
İki ahbap çavuşlar. Biribirinden ayrılmıyan iki arkadaş için söylenir.
İki ayağını bir pabuca sokturmak. Bir işi yapması için birini sıkıştırmak.
İki cami arasında kalmış beynamaz. İki şeyden hangisini kabulleneceğini bilememek.
İki dirhem bir çekirdek. Güzel, temiz ve süslü giyinenler için söylenir.
İki el bir baş için. Bir kimsenin kendinden başkasının geçimini sağlıyamıyacağını anlatır.

İki eli böğründe kalmak. Çaresizlik içinde kalmak.
İki eli yakasında olmak. Bir kimseden şikâyetçi olmak.
İki gözü iki çeşme. Çok ağlamak.
İki paralık etmek. Bir kimsenin değerini düşürmek.

İki sözü bir araya getirememek. Konuşmada beceriksizlik göstermek.
İki yakası bir araya gelmemek. Sıkıntıdan, yoksulluktan kurtulamamak.

İlkgöz ağrısı. İlk sevilen kimse.
İleri geri konuşmak. Yersiz, gönül kırıcı konuşmak.
İleri gitmek. Ölçü dışına çıkmak.
İliğine işlemek. Ta içine girmek, tüm varlığını kaplamak.

İmana gelmek. Birşeyi sonradan kabul etmek.
İmana getirmek. İstenileni zorla kabul ettirmek.
İmanı gevremek. Çok sıkıntı çekmek.
İnce eleyip sık dokumak. Çok titiz iş görmek.
İnceden inceye. Çok titiz.
İp kaçkını. Serseri.
İpe çekmek. Asmak.
İpe sapa gelmemek. Saçma sapan şey, biribirini tutmamak.
İpe un sermek. Bir işi yapmamak için olmıyacak şeyler ileri sürmek.

İpini koparmak. Bırakıp gitmek.

İpin ucunu kaçırmak. Ölçüyü koybetmek.

İpiyle kuyuya inilmemek. Her bakımından güvenilmiyecek kimseler için söylenir.

İpliği pazara çıkmak. Kusurlarının meydana çıkması.

İpsiz sapsız. Biribirini tutmıyan saçma şeyler.

İstifini bozmamak. Aldırmamak.

İş açmak. Mesele çıkarmak.

İş ayağa düşmek. İşin birtakım yetkisizlere kalması.

İş başa düşmek. Kendi işini kendi görmek zorunda kalmak.

İş sarpa sarmak. Bir işin içinden çıkılmaz hale gelmesi.

İşi azıtmak. Aşırı davranmak.

İşi başından aşmak. Çok işi olmak.

İşi pişirmek. Gizlice anlaşmak.

İşi tıkırında. İşi yolunda olmak.

İşini bitirmek. Öldürmek.

İşkembeden atmak. Uydurarak söylemek.

İyi gözle bakmamak. Hakkında iyi şeyler düşünmemek.

İyi gün dostu. Ancak iyi günlerinde dostluk eden kimse.

İzinden yürümek. Birinin yaptığı gibi yapmak.

*

K

Kabına sığmamak. Taşkın hareketlerde bulunmak.

Kabak çiçeği gibi açılmak. Birdenbire aşırı davranışlar göstermek.

Kabak tadı vermek. Usanç vermek.

Kabir azabı çekmek. Çok sıkılmak.

Kabuğuna çekilmek. Başkalarının arasına pek girmemek.

Kadınlar hamamına çevirmek. Yersiz bağırıp çağırmak ya da hep birden konuşmak gibi hallerde kullanılır.

Kafa patlatmak. Fazla zihin yormak.

Kafa şişirmek. Gürültüyle rahatsız etmek.

Kafa tutmak. Karşı gelmek.

Kafasını taştan taşa çarpmak. Çok pişman olmak.

Kafasının dikine gitmek. Aklına koyduğunu yapmak.

Kafayı çekmek (k). İçki içmek.

Kafayı tütsülemek (k). Sarhoş olmak.

Kafese girmek. Aldatılmak.

Kafese koymak. Aldatıp çıkar sağlamak.

Kahır yüzünden lütuf görmek. Bir fenalık yapmak isterken iyiliği dokunmak.

Kahya kesilmek. Bir kimsenin her işine karışmak.

Kalayı basmak (k). Sövmek.

Kalbine doğmak. İçine doğmak.

Kalbur üstü kalmak. Benzerleri arasında en üstün olmak.

Kalburla su taşımak. Verimsiz iş yapmak.

Kaleyi içinden fethetmek. Dâvayı karşı taraftan birinin yardımıyle kazanmak.

Kaleminden kan damlamak. Kuvvetli ve pek etkili yazmak.

Kalıbının adamı olmamak. Göründüğü gibi önemli bir kimse olmamak.

Kambur kambur üstüne. Aksiliğin arka arkaya gelmesi.

Kan ağlamak. Çok üzülmek.

Kan başına sıçramak. Çok sinirlenmek.

Kan dökmek. Öldürmek.

Kan gövdeyi götürmek. Çok insan öldürülmek.

Kan gütmek. Kan dökerek öc almak istemek.
Kan kusmak. Çok eziyet çekmek.
Kan tükürtmek. Çok eziyet vermek.
Kana susamak. Öldürmeyi hırs haline getirmek.
Kanı kaynamak. Birdenbire sevgi duymak.
Kanına dokunmak. Fazla sinirlendirmek.
Kanına susamak. Öldürmeyi aklına koymak.
Kanını kurutmak. Canından bezdirmek.
Kanıyle ödemek. Bir hatanın cezasını ölümüyle ödemek.
Kanat germek. Korumak.
Kandilin yağı tükenmek. Ömrün sona ermesi.
Kanlı bıçaklı olmak. Biribirini bıçaklıyarak kavga etmek ya da yapacak duruma gelmek.
Kapı dışarı etmek. Kovmak.
Kapı yoldaşı. Yol arkadaşı, iş arkadaşı.
Kapısını aşındırmak. Birinin yanına çok gitmek.
Kapısını çalmak. Birisine başvurmak.
Karda gezip izini belli etmemek. Belli etmeden iş çevirmek.
Karalar giymek. Yas tutmak.
Karanlıkta göz kırpmak. İsteğini anlatamamak.
Kardeş payı. Eşitçe paylaşmak.
Karnı zil çalmak. Çok acıkmak.
Kaş yapayım derken göz çıkarmak. Bir işi düzeltecekken bozmak.
Kaşla göz arasında. Kısa zamanda ve kimseye sez-

dirmeden.

Kaşlarını çatmak. Öfkelenmeğe hazırlanmak.

Kaşıkla yedirip sapıyla gözünü çıkarmak. Küçük bir iyiliğe karşı büyük zarar vermek.

Katı yürekli. Acıklı şeylere üzülmiyen.

Kaz beyinli. Anlayışsız.

Kazı koz anlamak. Yanlış anlamak.

Kazan kaldırmak. Ayaklanmak.

Kedi ciğere bakar gibi bakmak. İmrenerek bakmak.

Kedi gibi dört ayak üstüne düşmek. Her işi kolaylıkla başarmak.

Kediye ciğer ısmarlamak. Emanet edilen şeyi yerine teslim etmiyenler için söylenir.

Kefeni yırtmak. Ölmek üzereyken dirilmek.

Kel başa şimşir tarak. Çok küçük ihtiyaçları dururken büyüklerini temin etmeğe çalışanlar için söylenir.

Kellesi koltuğunda olmak. Ölümü göze almak.

Kemerini sıkmak. Açlığa katlanmak.

Kemik atmak. Bir Kimseyi istenilmiyen bir konuda konuşturmamak için maddi bir şey vermek.

Kendi ağziyle tutulmak. Bir kabahati kendi ağzıyle meydana çıkarmak.

Kendi derdine düşmek. Kendi derdi yüzünden başkalarını düşünememek.

Kendi göbeğini kendi kesmek. Kendi işini kendi

görmek.

Kendi havasına gitmek. Kendi bildiği gibi davranmak.

Kendi kazdığı kuyuya düşmek. Yapmak istediği fenalıktan kendi zarar görmesi.

Kendi kendine gelin güvey olmak. Bir işi yaparken başkalarına danışmamak.

Kendi yağiyle kavrulmak. Elindekilerle yetinip başkasından birşey beklememek.

Kendinde olmamak. Aklı başında olmamak.

Kendinden geçmek. Kendini kaybetmek.

Kendine gelmek. Aklı başına gelmek.

Kendine yedirememek. Kendine yapılan kötü bir davranışı iyi karşılamamak.

Kendini bilmek. Aklı başında olmak.

Kendini dev aynasında görmek. Kendini olduğundan çok büyük görmek.

Kendini kaptırmak. Bir şeyin fazla etkisinde kalmak.

Kendini kapıp koyvermek. Bir işe fazla bağlanmak.

Kendini naza çekmek. Bir işi yapmak istemez görünmek.

Kendini vermek. Bir şeye bütün gücüyle bağlanmak.

Kertesine getirmek. Uygun bir zamanını bulmak.

Kesenin ağzını açmak. Para harcamak.

Keyif çatmak. Keyfetmek.

Keyfinin kahyası olmamak. Birinin ona karışmaya

hakkı olmamak.

Kılı kırk yarmak. Çok titiz davranmak.

Kılını kıpırdatmamak. Bir olay karşısında ilgisiz kalmak.

Kılıçtan geçirmek. Kılıçla öldürmek.

Kına yakmak. Çok sevinmek.

Kırk bin dereden su getirmek. Bir şeyi haklı göstermek için bahaneler göstermek.

Kırk kapının ipini çekmek. Çok gezmek.

Kırk yılda bir. Çok seyrek.

Kırkından sonra saz çalmak. Yaşlandıktan sonra yeni bir iş yapmak istemek.

Kısmeti ayağına gelmek. Umulmadık bir zamanda ele bir mal ya da para geçmesi.

Kızılca kıyamet kopmak. Bir şeye gürültülü bir şekilde itiraz etmek.

Kim kime, dum duma. Kimsenin kimseden haberi olmamak.

Kim vurduya gitmek. Kimin vurduğunun belli olmaması.

Kir götürmek. Kiri göstermiyen renkte olmak.

Kir tutmak. Kir gösteren açık renkte olmak.

Kirişi kırmak. (k) Kaçıp gitmek.

Kirli çamaşırlarını ortaya dökmek. Kusurlarını meydana çıkarmak.

Kirli çıkı. Cimrilikle biriktirilen para.

Kitabına uydurmak. Usulsuz bir işi yolunda göster-

mek.

Kokusu çıkmak. Gizlenen bir suçun ortaya çıkması.

Kol kanad olmak. Korumak.

Kollarını açmak. İyi karşılamak.

Kolu kanadı kırılmak. Hiç bir iş yapamaz hale gelmek.

Kolu uzun. Güçlü, hükümlü.

Koltuğu kabarmak. Övülmekten zevk duymak.

Kozunu paylaşmak. Aradaki anlaşmazlığın döğüşerek halledilmesi.

Kök sökmek. Çok zor iş görmek.

Köküne kibrit suyu dökmek. Bir şeyi yok etmek.

Kös dinlemek. Olur olmaz şeylere aldırmıyan, soğukkanlı kimseler için kullanılır.

Köstek olmak. Engel olmak.

Köşesine çekilmek. Hiçbir işe karışmadan kendi halinde yaşamak.

Kötü yola düşmek. Kötü kadın olmak.

Kul kurban olmak. Birine herşeyini feda edercesine bağlanmak.

Kulak asmamak. Önem vermemek.

Kulak kabartmak. Belli etmeden dinlemek.

Kulak kesilmek. Çok dikkatli olmak.

Kulak misafiri olmak. Çok yakında konuşulanı ister istemez dinlemek.

Kulakları paslanmak. Uzun süre müzik dinlememek.

Kulaklarının pası gidermek. Uzun süre dinlenile-

memiş müzik dinlemek.

Kulaktan dolma. Derinliğine edinilemiyen bilgi.

Kulağı delik. Olayları çabuk duymak.

Kulağı kirişte olmak. Dikkatli olmak.

Kulağına çalınmak. Bir sözü şöyle bir duymuş olmak.

Kulağına kar suyu kaçmak. Sıkışık bir duruma girmek.

Kulağına koymak. Bir kimseyi bir duruma alıştırmak.

Kulağına küpe olmak. Başa gelen bir olaydan ders almak.

Kulağını bükmek. Bir şeyi hatırlatmak.

Kulağını doldurmak. Birine bir konuyu iyice anlatmak.

Kulp takmak. Kusur yüklemek.

Kuyruk acısı. Hınç, öc.

Kuyruk sallamak. Yaltaklanmak.

Kuyruğu kapana kısılmak. Çok zor duruma düşmek.

Kuyruğu titremek. (k) Ölmek.

Kuyruğuna basmak. Birini durup dururken kızdırmak.

Kuyruğunu kısmak. Korkup çekinmek.

Kuyruğunu kıstırmak. Kıskıvrak yakalamak.

Kuyruklu yalan. Olmıyacak bir yalan.

Kuyusunu kazmak. Birini felâkete sürüklemek.

Kuzu postuna bürünmek. Karşısındakine, olmadığı halde zararsız, uysal görünmek.

Küçük düşmek. Onuru sarsılmak.

Kül kesilmek. Heyecandan rengi solmak.

Kül yutmak. Kurnazca yapılan bir oyuna gelmek.

Külâh giydirmek. Oyun etmek, aldatmak.

Külâh yapmak. Dalavere ile iş başına geçmek.

Külâhını havaya atmak. Çok sevinmek.

Külâhını ters giydirmek. Birini yaptığına pişman ettirmek.

Külâhları değişmek. Dostluğun bozulması.

Künyesini okumak. Ayıbını yüzüne vurmak.

Küplere binmek. Çok öfkelenmek.

Küpünü doldurmak. Fırsattan faydalanarak para biriktirmek.

*

L

Lâf atmak. Dokundurucu söz söylemek. Sohbet etmek.

Lâf etmek. Dedikodu yapmak.

Lâf işitmek. Azarlanmak.

Lâfa tutmak. Birini konuşarak işinden alıkoymak.

Lâla paşa eğlendirmek. İşini - gücünü bırakıp karşısındakini eğlendirmek.

Lânet okumak. Kötülük dilemek.

Leb demeden leblebiyi anlamak. Daha söze başlamadan ne diyeceğini anlamak.

Leşini çıkarmak. Birini iyi bir dövmek.

*

M

Mahkemede dayısı olmak. İş başında koruyucusu, kayırıcısı bulunmak.

Makaraları koyvermek. Kendini tutamıyarak kahkahalarla gülmek.

Mantara basmak (k). Birinin hazırladığı oyuna düşmek.

Martaval okumak (k). İnanılmıyacak şeyler söylemek.

Maskarasını çıkarmak. Birini rezil etmek.

Maskesini atmak, maskesini kaldırmak. Gerçek yönlerini meydana çıkarmak.

Meteliğe kurşun atmak. Hiç parası olmamak.

Metelik vermemek. Aldırış etmemek, önem vermemek.

Meydan okumak. Hasım biriyle karşılaşmak istemek.

Meydanı boş bulmak. Kendine engel olunmıyarak serbest hareket etmek.

Mezar kaçkını. Korkulacak kadar zayıf düşmüş kimse.

Mum olmak. Yaramazlığı, inatçılığı bırakmak.

Muma döndürmek. Uysallaştırmak.

Mülâhazat hanesini açık bırakmak. Bir kimse hakkında kesin hüküm vermemek.

Mürekkep yalamak. Okumuş - yazmış olmak, bu yolda dirsek çürütmek.

*

N

Nabzına göre şerbet vermek. Birinin hoşuna gitmek için kişiliğini hiçe sayacak şekilde davranmak.

Nalları dikmek (k). Ölmek.

Nalıncı keseri gibi kendine yontmak. Yalnız kendi çıkarını düşünerek iş görmek.

Nârına yanmak. Birinin yüzünden büyük zarar görmek.

Nasır bağlamak. Duygusuzlanmak.

Ne oldum delisi olmak. Sonradan görerek şımarmak.

Ne kokar ne bulaşır. Ne iyiliği, ne kötülüğü dokunmıyanlar için söylenir.

Ne şiş yansın ne kebap. Biribirine karşı olan iki tarafın da zarara uğramamasını istiyen bir düşünceyi anlatır.

Nefsine yedirememek. Kendine yakıştıramamak.

Nevaleyi düzmek. Gerekli yiyecek ve içeceği hazırlamak.

Numara yapmak (k). Yalancıktan davranmak.

*

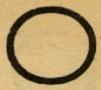

O tarakta bezi olmamak. O şeyle ilişiği bulunmamak.
Ocağına düşmek. Birine sığınıp, yardım dilemek.
Ocağına incir dikmek. Bir aileyi perişan etmek.
Ocağın söngün. Bir ailenin toptan yok olmasını istemek.
Ok yaydan çıkmak. Olan olmak, bir şeyin düzeltilemiyeceğini anlatmak için kullanılır.
Okkanın altına gitmek. Boşuboşuna fena bir duruma düşmek.
Olmıyacak duaya amin demek. Verimsiz işlerle uğraşmak.
Olmuş armut gibi eline düşmek. Emek harcamadan elde etmek.
Omuz silkmek. Aldırmamak.
On parmağında on kara. Herkese "kötü" damgası vurmak istiyenler için kullanılır.
Oralı olmamak. Önem vermemek.
Oyuna gelmek. Aldatılmak.

*

Ödü patlamak, ödü kopmak. Çok korkmak.

Öküzün altında buzağı aramak. İstediğini yapmak için olmıyacak şeyleri bahane etmek.

Ölüp ölüp dirilmek. Çok ağır hastalık geçirmek.

Ölür müsün öldürür müsün. Pek kızılıp da çaresiz kalındığı zaman söylenir.

Ömür çürütmek. Uzun yıllar boşuna yaşamış olmak.

Önayak olmak. Bir işe önden başlayıp herkesi peşinden sürüklemek.

Öp babanın elini. Beklenmedik sonuç veren olaylarda kullanılır.

*

P

Pabuç bırakmamak. Kararından vazgeçmemek.
Pabuç pahalı. Yapılmıyacak zor bir iş bahis konusu olduğunda söylenir.
Pabucu dama atılmak. Değerden düşmek.
Pabucunu eline vermek. Kovmak.
Pabucunu ters giydirmek. Güç bir duruma sokarak kaçırmak.
Paçaları sıvamak. Bir işe iyi bir şekilde başlamak.
Paçasından tutup atmak. Kovmak.
Paçasını çekecek hali olmamak. Beceriksiz olmak.
Paçavraya çevirmek, paçavrasını çıkarmak. İler tutar yerini bırakmamak.
Pamuk ipliğiyle bağlamak. Bir şeyin zayıf, uzun ömürlü olmadığını anlatır.
Papara yemek. Azarlanmak.
Parmak basmak. Bir konuya dikkat çekmek.
Parmak ısırmak. Çok şaşırmak.
Parmağı ağzında kalmak. Şaşakalmak.
Parmağına dolamak. Bir bahis üzerinde gereğinden fazla durmak.
Parmağında oynatmak. Bir kimseye istediğini yaptırmak.
Parmağını bile oynatmamak. Hiç aldırış etmemek.
Parmakla gösterilmek. Benzeri az bulunan.

P

Partiyi kaybetmek. Bir kazancı başkasına kaptırmak.
Partiyi vurmak. Değeri çok olan bir şeyi çok az emek karşılığında temin etmek.
Pasaportunu eline vermek. Kovmak.
Pastırmasını çıkarmak. Çok sıkıştırmak, hırpalamak.
Patırtıya papuç bırakmamak. Aldırmamak, yılmamak.
Patlak vermek. Bir şeyin istenmediği halde meydana çıkması.
Pembe görmek. Çok iyimser olmak.
Pestilini çıkarmak. Çok yormak, çok dövmek.
Pire için yorgan yakmak. Yapılan küçük bir fenalığa büyük bir zararla cevap vermek.
Pireyi deve yapmak. Fazla büyütmek.
Pis pis düşünmek. Üzüntülü düşüncelere dalmak.
Pisi pisine. Boş yere.
Pot kırmak Bilmeden kırıcı ve yersiz söz söylemek.
Pösteki saydırmak. İçinden çıkılmaz bir işi yapmağa çalışmak.
Pusuya düşürmek. Birinin yolunu gizlice bekleyip fenalık etmek.
Pusuya yatmak. Gizlenmek.
Pusulayı şaşırmak. Ne yapacağını bilemiyecek bir hale gelmek.
Put kesilmek. Sessiz, hareketsiz kalmak.
Püf noktası. Bir işin en ince ve önemli kısmı.

*

R

Rafa koymak. İhmal etmek, bir işi kasıtlı olarak geciktirmek.

Rahmet okumak. İyiliğine çalışmak.

Rahmet okutmak. Birinin ötekinden daha fena çıkması.

Renk vermemek. Duygularını belli etmemek.

Renkten renge girmek. Çok utanmak.

Ruhunu teslim etmek. Ölmek.

Rüyasında görse, hayra yormamak. Aklından, hayalinden geçirmemek.

Rüzgâr ekip fırtına biçmek. Birine yapılan fenalığın birkaç kat karşılığını görmek.

Rüzgâr gelecek delikleri tıkamak. Tehlikeyi önceden önlemek.

*

S

Saçını süpürge etmek. Kadınların çok fedakârca çalıştığı anlatılmak istendiğinde söylenir.

Saçılıp dökülmek. İçindekileri söylemek. Çok para harcamak.

Saçıp savurmak. Düşüncesizce para harcamak.

Sağ gözünü sol gözünden kıskanmak. Çok kıskanç olmak.

Sağı solu olmamak. Belli bir davranışı olmamak.

Sağını solunu bilmemek. Şaşırmak.

Sağa kaymak. Eskiye yönelmek, yeniyi benimsememek.

Sağlam kazığa bağlamak. Güvenilir bir hale koymak.

Sakalı değirmende ağartmamak. Boş yere ömür sürmemiş olmak, birçok şeyleri bilmek.

Sakalı ele vermek. Başkalarının sözüyle hareket et-

mek.

Saman altından su yürütmek. Hiç belli etmeden hileli işler yapmak.

Sandalya kavgası. Bir makam elde etmek için çalışmak.

Sarı çizmeli Mehmet ağa. Pek tanınmıyan kimseler için söylenir.

Selâm verip borçlu çıkmak. Birinin ortaya koyduğu bir düşünce dolayısiyle kendine bu konuda bir ödev vermek.

Selâmı sabahı kesmek. Dostluğu kesmek.

Sen sağ, ben selâmet. Bir iş karşısında artık yapılacak bir şey kalmadığını anlatır.

Sepet havası çalmak (k). Birini işinden çıkarmak.

Sermayeyi kediye yüklemek. Sermayeyi tüketmek.

Sıcak kanlı. Sevimli, cana yakın.

Sır küpü. Birçok sırları saklıyan kimse.

Sır olmak. Bir şeyin birdenbire kaybolması.

Sırra kadem basmak. Ortadan kaybolmak.

Sırtı yere gelmek. Yenilmek.

Sırtından geçinmek. Birinin parasından faydalanmak.

Sineye çekmek. Kabullenmek.

Sinek avlamak. İşsizler, boş gezenler için söylenir.

Sinekten yağ çıkarmak. Olmıyacak şeylerden yararlanmak istiyenler için söylenir.

Sinirine dokunmak. Sinirlenmek, kızmak.

Soğukkanlı. Heyecanlarını engelliyebilenler için söylenir.

Sokağa düşmek. Orta malı olan kadınlar için söylenir.

Sol tarafından kalkmak. Aksilik edenler için kullanılır.

Soluk aldırmamak. Çok acele ettirmek.

Sonu fiyasko çıkmak. Bir iş başarısızlığa uğradığında kullanılır.

Söz altında kalmamak. Kendine yöneltilen her sözün karşılığını vermek.

Söz atmak. Birine, hitabetmeden dokunucu söz söylemek.

Söz ayağa düşmek. Bir sözün, hiç de kendilerini ilgilendirmiyen kimselerin ağzına düşmesi.

Söz etmek. Dedikodu yapmak.

Söz geçirmek. İsteğini yaptırmak.

Söz gelmek. Azar işitmek.

Söz kaldırmamak. Onur kırıcı söze karşılık vermek.

Söz kesmek. Bir konuda (daha çok evlenme işlerinde) kesin karara varmak.

Sözü bağlamak. Sözü bir sonuca vardırmak.

Sözünü esirgememek. Her düşündüğünü hiç bir şeyden çekinmeden söylemek.

Sözünü geri almak. Söylenen bir sözde haksız olduğunu anlıyarak o sözü söylenmemiş saymak.

Sözünün eri. Verdiği sözü, ne olursa olsun tutan

kimse.

Sözünü tutmak. Önceden söylenen sözü yerine getirmek.

Su gibi bilmek. Yanlışsız bilmek.

Su içinde kalmak. Çok terlemek.

Sudan ucuz. Çok ucuz.

Suratı sirke satmak. Yüzü asık olanlar için kullanılır.

Suya sabuna dokunmamak. Kimseyi gücendirmiyecek şekilde davranmak.

Suyu başından kesmek. Meseleyi başından tamamlamak.

Suyu çekilmiş değirmene dönmek. Çalışamaz, işliyemez hale gelmek.

Suyu görmeden paçaları sıvamak. Daha bir iş olmadan oluyormuş gibi davranmak.

Suyunca gitmek. Bir kimseyi gücendirmiyecek şekilde davranmak.

Suyunun suyu. Çok uzaktan ilgisi olmak.

Sucuğunu çıkarmak. Çok hırpalamak, dövmek.

Surat asmak. Yüzüne sert bir ifade vermek.

Surat etmek. Birine karşı soğuk davranmak.

Suratından düşen bin parça olmak. Surat asanlar için söylenir.

Sureti haktan görünmek. Kötü duygular beslediği halde iyi yürekle davranır görünmek.

Sütüne havale etmek. Bir işi bir kimsenin insanlığından, vicdanından beklemek.

*

Ş

Şafii köpeğine dönmek. Çok kirli olmak.
Şapa oturmak. Umduğunu elde edemiyerek şaşırıp kalmak.
Şaşkına dönmek. Çok şaşırmak.
Şeytana külâhı ters giydirmek. Çok kurnaz olmak.
Şeytana uymak. Kötü arzuya kapılmak.
Şeytanın art ayağı. Çok zeki ve afacan çocuklar için söylenir.
Şeytanın ayağını kırmak. Kötü işler yapmaktan kendini alıkoymak.
Şeytanın yattığı yeri bilmek. Kimsenin akıl edemiyeceği şeyleri bilmek.
Şifayı kapmak. Hastalanmayı alay yollu anlatmak için söylenir.
Şirazesinden çıkmak. Düzeni bozulmak.

*

T

Taban tepmek. Uzun yol yürümek.

Tabanları kaldırmak. Koşmak.

Tabanları yağlamak. Uzun yol yürümeğe hazırlanmayı alay yollu anlatmada kullanılır.

Tadı damağında kalmak. Bir şeyin tadını unutamamak.

Tadına varmak. Bir şeyin zevkini, güzelliğini kavramak.

Tadında bırakmak. Aşırılığa kaçmamak.

Tadını çıkarmak. Bir şeyden fazlasıyla faydalanmak.

Tam üstüne basmak. Aranılan ya da beklenilen şeyi bulmak.

Tası tarağı toplamak. Bir yere gitmek zorunda kalındığında eşyalarını toparlıyarak hazırlanmak.

Taş atmak. Birine dokunucu söz söylemek.

Taş çıkartmak. Birinden üstün olmak.

Taş kesilmek. Donakalmak, ses çıkaramamak.

Taş üstüne taş bırakmamak. Boydan boya yıkıp, yerle bir etmek.

Taşı gediğine koymak. Bir sözü tam yerinde söylemek.

Taşı sıksa suyunu çıkarmak. Bedence çok kuvvetli insanlar için söylenir.

Tatlıya bağlamak. Bir işi kavga etmeden güzellikle bitirmek.

Tavına getirmek. Bir işi uygun bir hale getirmek.

Tavşana kaç, tazıya tut demek. Biribirini istemiyen iki tarafı da kışkırtmak.

Tavşanın suyunun suyu. İki şey arasındaki ilginin çok az olduğu anlatılmak istenir.

Tefe koymak, tefe koyup çalmak. Biri hakkında çok belirli bir şekilde dedikodu yapmak.

Temasa geçmek. Konuşmak isteğiyle buluşmak.

Temasa gelmek. Buluşup görüşmek.

Temasta bulunmak. Buluşup konuşmak.

Temize çıkmak. Suçsuz olduğu anlaşılmak.

Temize havale etmek. (k) Bir şeyi kısa yoldan halletmek.

Tepeden bakmak. Küçük görmek, küçümsemek.

Tepeden inme. Beklenmedik. Yüksek bir makamdan çıkan emir.

Tepeden tırnağa kadar. Her tarafı, her yönüyle, bütünüyle.

Tepesi atmak. Birdenbire kızmak.

Tepesinde bitmek. Her an yanında bulunmakla rahatsız etmek.

Tepesinde havan dövmek. Gürültü yaparak rahatsız etmek.

Tepesinden kaynar su dökülmek. Büyük bir üzüntü duymak.

Tepesine çıkmak. Şımarmak.

Tepe tepe kullanmak. Sakınmadan kullanmak.

Ter dökmek. Zahmet çekmek.

Tereciye tere satmak. Bir işin ustasına o işi öğretmeğe kalkmak.

Ters yüzü geri dönmek. Eli boş dönmek.

Tersi dönmek. Gideceği yeri kestirememek.

Tetiğini bozmamak. Telâş etmemek.

Tetikte olmak. Bir şeyi her an akılda tutmak, hazır bulunmak.

Tezkeresini eline vermek. Kovmak.

Tımarhane kaçkını. Delice işler gören kimseler için söylenir.

Tıngır elek tıngır tas. İçinde hiçbir eşyası olmıyan evler için söylenir.

Tıraş etmek. (k) Dinliyeni usandıracak şekilde çok ve mübalâğalı konuşmak.

Tırnak göstermek. Gözdağı vermek.

Tırpan atmak. Bir topluluğu toptan yok etmek.

Tohuma kaçmak. Yaşlanmak.

Tok gözlü. Maddeye önem vermiyen.

Toka etmek. (k) vermek.

Top atmak. İflâs etmek, zarar etmek.

Topun ağzında olmak. Tehlikeye en yakın yerde olmak.

Topal eşekle kervana katılmak. Boyundan büyük işlere girişmek.

Torbada keklik. Kesin olarak sahip olunacağına inanılan şey.

Toz kondurmamak. Hiçbir kusur görmemek.

Tozdan dumandan ferman okunmamak. Ortalığın çok karışık olması.

Tozu dumana katmak. Ortalığı altüst etmek.

Turnayı gözünden vurmak. Güzel, eşi az bulunan bir şey elde etmek.

Turşusunu kurmak. Bir şeyin elden çıkarılması gerektiği halde onu tutmakta devam edenler için söylenir.

Tuz biber ekmek. Bir şeyin acısını artırmak.

Tuz buz olmak. Paramparça olmak.

Tuzu kuru. Durumu her bakımdan iyi olup da aldırmıyanlar için söylenir.

Tükürdüğünü yalamak. Verdiği sözden geri dönmek.

Tüy dikmek. Kötü durumdaki bir işi daha da kötü duruma sokmak.

Tüyleri diken diken olmak. Korkmak, tiksinmek anlamlarında kullanılır.

*

U

Ucu bucağı olmamak. Çok geniş olmak.

Ucu ucuna gelmek. Ancak yetişmek.

Ucunu kaçırmak. Bir işin çıkmaza girmesi.

Uçsuz bucaksız. Çok geniş.

Ucuz kurtulmak. Bir tehlikeli durumdan çok az zararla kurtulmak.

Uzun etmek. Aşırı gitmek.

Uzun lâfın kısası. Sözü uzatmama isteğinde söylenir.

Uzun uzadıya. Uzun, derin, geniş ve çok ayrıntılı bir şey anlatmak istendiğinde söylenir.

Ü

Üç aşağı beş yukarı. Belli bir sayıdan biraz az biraz fazla.

Üç buçuk atmak. Korkmak.

Üç nalla bir ata kalmak. Çok küçük bir imkân elde ettikten sonra çok büyük imkânlar düşünmek.

Üçe beşe bakmamak. Bir şey almakta ya da satmakta fazla cimri davranmamak.

Ümidini kesmek. Artık bir şey beklememek.

Üst perdeden konuşmak. Büyük iddialı sözler söylemek.

Üste çıkmak. Suçlu olduğu halde suçsuz görünmek.

Üstü başı dökülmek. Çok perişan bir kılıkta olmak.

Üstü kapalı. Herkesin anlıyamıyacağı bir şekilde.

Üstüne iyilik sağlık. "Üstümden ırak" anlamında kullanılır.

Üstüne almak. Alınmak.

Üstüne bir bardak su içmek. Bir alacaklının alacağının imkânsız olduğu anlatılmak istenir.

Üstüne düşmek. Bir şeyle çok uğraşmak.

Üstüne oturmak. Kendi malı olmıyan bir şeyi kendine maletmek.

Üstüne toz kondurmamak. Bir şeyin kusurlu olmasını kabul etmemek.

Üstüne varmak. Bir konuda fazla üstelemek.

Üstünkörü. Fazla özenmeden.

*

Vara yoğa karışmak. Her şeye karışmak.
Verip veriştirmek. Ağzına geleni söylemek.
Vız gelmek. Aldırmamak, önem vermemek.
Vur abalıya. Zayıf kimselere yüklenmek.
Vücudunu ortadan kaldırmak. Öldürmek.
Vücuttan düşmek. Zayıflamak.

*

Y

Ya sabur çekmek. Bir duruma bir şey yapamadan seyirci kalmak ve buna katlanmak.

Ya devlet başa, ya kuzgun leşe. Büyük bir şey elde etmek için hayatını tehlikeye atmayı anlatır.

Ya herrü ya merrü. Bir işi yaparken iyi ya da kötü sonucun göze alındığını anlatır.

Yabana atmak. Önem vermemek.

Yağlı ballı. Senli benli.

Yağlı kapı. Bol kazanç sağlıyan.

Yağlı müşteri. Çok para bırakan müşteri.

Yağlı kuyruk. Bol kazanç sağlıyan kimse.

Yağma Hasanın böreği. Bir malın hakkı olmadığı

halde bir takım kimseler arasında paylaşılması.

Yağma yok. "Öyle şey olmaz" anlamında kullanılır.

Yağmur yağarken küpünü doldurmak. Fırsattan faydalanmak. Para ve mal edinmek.

Yağmurdan kaçarken doluya tutulmak. Bir tehlikeden kaçarken daha büyüğüyle karşılaşmak.

Yaka paça. Zorla.

Yaka silkmek. Bıkmak, usanmak.

Yakasına yapışmak. Hesap sormak.

Yakayı ele vermek. Yakalanmak.

Yakayı kurtarmak. Serbest kalmak, kurtulmak.

Yakışık almak. Uygun düşmek.

Yalan dolan. Dalavereli davranış.

Yan bakmak. Küçümsiyerek, beğenmiyerek bakmak.

Yan basmak. Bir işde aldanmak.

Yan çizmek. Bir işden, bir ödevden kaçmak.

Yan gelmek. Çalışmamak.

Yan gözle bakmak. Kötü duygularla bakmak.

Yangına körükle gitmek. Kötü bir durumu daha kötü hale sokmak.

Yanlış kapı çalmak. İsteğinin olamıyacağı bir yere başvurmak.

Yanıp tutuşmak. Kuvvetli bir aşkla sevmek.

Yanıp yakılmak. Üzülerek dert yanmak.

Yaraya tuz biber ekmek. Bir derdi daha da çoğalt-

mak.

Yarı yolda bırakmak. Bir yardımı sonuna kadar götürmemek.

Yarım ağızla. İstemiye istemiye.

Yarım elma, gönül elma. Küçük bir hediye ile gönül almak.

Yarım yamalak. Eksik, kusurlu.

Yasak savmak. Hiç yoktan işe yaramak.

Yaşını başını almak. Yaşta ileri gitmek.

Yaş tahtaya basmamak. Dikkatli davranmak.

Yatağa düşmek. Hastalanıp yatmak.

Yaya kaldın, tatar ağası. İstediğini yapamıyacak hale düşenler için söylenir.

Yaya kalmak. İstediği bir şeyi yapamaz hale gelmek.

Yaz boz tahtasına çevirmek. Bir iş üzerinde değişik kararlar vermek.

Yedi iklim dört bucak. Dünyanın her tarafı.

Yedi kubbeli hamam kurmak. Hayeller peşinde koşmak.

Yele vermek. Boşuna harcamak.

Yelkenleri suya indirmek. Karşı koymaktan vazgeçip karşısındakinin isteğine uymak.

Yem borusu. Bir istekte sabırsızlık gösteren birini oyalamak için yapılan hareket.

Yer etmek. İz bırakmak.

Yer yarılıp içine girmek. Kaybolan bir şeyin bulu-

namaması.

Yer yerinden oynamak. Ortalığın alt üst olması.

Yerden yere vurmak. Birine kıyasıya saldırmak, onu kötü durumlara sokmak.

Yere bakan yürek yakan. Uslu göründüğü halde gizli gizli dolaplar çeviren.

Yere batmak. Yok olmak.

Yere göğe koymamak. Nasıl memnun edeceğini bilememek.

Yere vurmak. Kötü bir duruma sokmak.

Yerin dibine geçmek. Çok utanmak.

Yerinde saymak. Hep olduğu yerde kalmak, ilerlememek.

Yerinde su çıkmak. Rahatı iyi olduğu halde durumunu değiştirmek istiyenler için söylenir.

Yerinde yeller esmek. Yok olmak.

Yerlere geçmek. Çok utanmak.

Yıkıntı olmak. Birini zarara sokmak.

Yılanın kuyruğuna basmak. Kötü bir adama kötülük yapması için imkân vermek.

Yıldırımla vurulmuşa dönmek. Kötü bir haber alarak çok üzülmek, ne yapacağını bilememek.

Yıldızı dişi. Herkese sevimli görünen.

Yok devenin başı. Olmıyacak bir şey için söylenir.

Yol kesmek. Birini soymak için önüne geçmek.

Yol vermek. Geçmek için yol açmak. Kovmak.

Yola gelmek. Düzelmek.

Yoldan çıkmak. Kötü olmak.
Yollara dökülmek. Herkesin sokağa çıkması.
Yollara düşmek. Bir şey uğruna evinden ayrılıp uzun uzun dolaşmak.
Yoluna bakmak. Beklemek.
Yolunu kesmek. Birine bir şey yapmak için önüne çıkmak.
Yolunu sapıtmak. Doğruluktan ayrılmak.
Yolunu yapmak. Bir işin olması için imkân hazırlamak.
Yuf borusu çalmak. Nefret ve üzüntü duygularını haykırmak.
Yumruk göstermek. Korkutmak.
Yumruk hakkı. Zorla alınan şey.
Yumruğuna güvenmek. Kuvvetine güvenmek.
Yumurta kapıya dayanmak. Zamanın çok az kaldığı bir sırada sıkışmak.
Yumuşak başlı. Çabuk yola gelen, uysal.
Yuvasını yıkmak. Birinin ocağının dağılmasına sebep olmak.
Yük olmak. Birine zahmet vermek.
Yüksekten atmak. Yapamıyacağı şeyler söylemek.
Yüksekten bakmak. Başkalarını küçük görmek.
Yüreği ağzına gelmek. Birdenbire çok korkmak.
Yüreği cız etmek. Çok acımak.
Yüreği geniş. Hiçbir şeyi kendine dert edinmiyen.
Yüreği hop etmek. Birdenbire korkmak ya da he-

yecanlanmak.

Yüreği kalkmak. Heyecanlanmak.

Yüreği katı. Üzücü şeyler karşısında duygusuz kalan.

Yüreği parçalanmak. Çok üzülmek.

Yüreği sızlamak. Pek acımak.

Yüreği tükenmek. Bir şeyi anlatmak için çok yorulmak.

Yüreği yağ bağlamak. İstenilen bir şeyin olmasından memnun olmak.

Yüreği yanmak. Pek çok acımak.

Yüreğine dert olmak. Bir davranıştan dolayı devamlı üzülmek.

Yüreğine inmek. Çok üzülmek. Birdenbire ölmek.

Yüreğine işlemek. Çok büyük acı yaratmak.

Yüreğine su serpilmek. Sevinçli bir haber alıp ferahlamak.

Yüreğinin yağı erimek. Çok üzülmek.

Yürekler acısı. Çok acıklı.

Yüz çevirmek. İlgiyi kesmek.

Yüz verince astar istemek. Kendisine küçük bir şey verildiğinde daha büyüğünü istemek.

Yüz yüze bakmak. Her zaman birbirini görmek zorunda olmak.

Yüz yüze gelmek. Karşı karşıya gelmek.

Yüze gülmek. Karşı tarafla dost olunmadığı halde dost görünmek.

Y

Yüzü gülmek. Sevinci yüzünden belli olmak.

Yüzü soğuk. Sevimsiz.

Yüzü tutmamak. Bir şeyi yapmaktan utanıp çekinmek.

Yüzü yumuşak. Kendisinden istenilen şeyi reddemiyen.

Yüzünden düşen bin parça olmak. Çok öfkeli olmak.

Yüzünden okumak. Yüzünden anlamak.

Yüzüne bakmamak. Konuşmamak, küsmek.

Yüzüne gözüne bulaştırmak. Bir işi yapamamak, daha da bozmak.

Yüzüne vurmak. Birinin kusurunu yüzüne karşı söylemek.

Yüzünü ağartmak. Birinin onurunu yükseltici iş yapmak.

Yüzünü buruşturmak. Yüzüne memnun olmıyan bir ifade vermek.

Yüzünü gözünü açmak. Bir çocuğa yaşına uygun olmıyan şeyler söylemek.

Yüzünü güldürmek. Birinin sevineceği bir iş yapmak.

Yüzünü kızartmak. Utana utana karşı tarafdan bir şey istemek.

Yüzünün akiyle çıkmak. Bir işi onuruna zarar vermeden bitirmek.

Yüzgöz olmak. Biriyle fazla senli benli olmak.

Yüzkarası. Utanılacak bir hal.

*

Z

Zamana uymak. Davranışlarını zamanın gerekleri-ne uydurmak.

Zebunu olmak. Birine aşırı derecede gönül vermek.

Zehir etmek. Birine birşeyin tadını, zevkini kaçırarak içine sindirmemek.

Zemzemle yıkanmış olmak. Birinin bir başkasından daha iyi olduğu anlatılmak istendiğinde kullanılır.

Zevkine varmak. Bir şeyden doyasıya zevk almak.

Zevkini çıkarmak. Bir şeyden mümkün olduğu kadar zevk almak.

Zeytin yağı gibi üste çıkmak. Bir meselede ne yapıp yapıp kendini haklı çıkarmak.

Zıvanadan çıkarmak. Bir kimseyi sinirlendirip aşırı davranış göstermesine sebep olmak.

Zülfü yâre dokunmak. Hatırlı bir kimseyi gücendirmek.

SON

ŞİİRLERDE ATATÜRK

Atatürk için yazılmış şiirlerin en yeni ve en güzelleri derlenmiştir.

Birinci hamur kâğıttan yapılmış, Atatürk'ün güzel bir portresiyle süslü birer kapak içindedir.

* 125 kuruş

FIKRALARDA ATATÜRK — 1

Atatürk'ü yakından tanıyan, onunla uzun yıllar birlikte çalışan ünlü yazarların kalemiyle, onu en güzel anlatan fıkralar derlenmiştir.

Zarif Kapak, güzel renk, güzel resim.

* 125 kuruş

FIKRALARDA ATATÜRK — 2

Atatürk'ün büyüklüğü yiğitliği, yurtseverliği ve hazırcevaplığını gösteren, yine onu yakından tanıyanların kalemleriyle yazılmış nükteler, fıkralar yer almıştır.

Aynı kapak içinde, aynı portreyle süslü.

* 125 kuruş

okul tiyatrosu

BİRİNCİ CİLTTE :

1 — İlkokul, ortaokul, sanat enstitüleri, öğretmen okulları ve liselerde öğrencilerin - kızlar, erkekler için ayrı ayrı, birlikte - oynayabilecekleri piyesler.
2 — Monologlar.
3 — Diyaloglar.
4 — Fıkralar yer aldı.

Ciltli, lüks gömlekli, 320 sayfa 12,5 liradır.

★

İKİNCİ CİLTTE :

1 — Piyesler.
2 — Monologlar.
3 — "Sahnede güzel söz söyleme" - diksiyon - üzerine notlar
4 — "Makiyaj" hakkında geniş bilgiler.
5 — Atatürk, Yurt - Ulus - Kahramanlık, anneler, öğretmenlik üzerine şiirler.
6 — "Güzel şiir okumak" hakkında makaleler.
7 — Atatürk'ten fıkralar.
8 — Millî oyunlar - Zeybekler - tarif ve notalariyle.
9 — Halk türküleri, notalariyle.
10 — Okul şarkıları, notalariyle.
11 — Rondlar, tarif ve notalariyle.
12 — Marşlar, notalariyle.

Ciltli, lüks gömlekli, 320 sayfa, 12,5 liradır

antoloji

OKULLAR İÇİN:

Okul Tiyatrosu, 1. Cilt	*12.50*	*kuruş*
Okul Tiyatrosu, 2. Cilt	*12.50*	"
Türkçe Okul Sözlüğü (karton kaplı)	*2.00*	"
Türkçe Okul Sözlüğü (plâstik kaplı)	*3.00*	"
Türkçe Deyimler Sözlüğü	*2.50*	"
Deyimlerimiz Ve Kaynakları	*2.00*	"

*

Gigi, çeviren: Adnan Benk	*2.00*	"
Karalama Defteri, Nurullah Ataç	*2.00*	"
Dünyanın En Güzel Aşk Şiirleri	*2.50*	"
Dünyanın En Güzel Aşk Yazıları	*3.00*	"

*

Şiirlerde Atatürk	*1.25*	"
Fıkralarda Atatürk — 1	*1.25*	"
Fıkralarda Atatürk — 2	*1.25*	"
Güzel Anadolu	*1.25*	"
Tayoğlan, çeviren: Kemal Kaya	*1.25*	"
Ormanda Bir Mahkeme, çeviren: Kemal Kaya	*1.25*	"
Define Adasına Dönüş	*1.25*	"
Casus Çocuk	*1.25*	"
Altın Yağmuru	*50*	"
Tavşanla Kirpi	*50*	"
Sinbatın Başından Geçenler	*50*	"
Matbaanın Hikâyesi	*50*	"
İlk İnsanın Hikâyesi	*50*	"
Çocuklara Fıkralar	*50*	"
Kar Çiçeği	*50*	"
Beyaz Güller	*50*	"
Mavi Kuş	*50*	"
Küçük Çoban İle Peri (Büyük harfli)	*1.00*	"
Minik Sıpa	*1.00*	"
Cici Bebek (Büyük harfli)	*1.00*	"

SÖZLÜKLERİMİZ

türkçe okul sözlüğü

İlk ve ortaokullar için ... Fiyatı : 200, plâstik kaplısı 300 kuruş.

türkçe deyimler sözlüğü

Dilimizde bulunan binlerce deyim bu sözlükte yer almış, anlamları gösterilmiştir.

deyimlerimiz ve kaynakları

Türkçede bulunan deyimlerden bir kısmının nereden geldikleri, hikâye ve söylentileri, kaynakları gösterilmiştir.
Fiyatı : 200 Kuruş

imlâ kılavuzu

Türkçede bulunan bütün kelimelerin imlâları, yazılış biçimleri gösterilmiştir.
Fiyatı : 200 Kuruş.

---

250 Kuruş

SÖZLÜKLERİMİZ

türkçe okul sözlüğü

İlk ve ortaokullar için ... Fiyatı : 200, plâstik kaplısı 300 kuruş.

✖

türkçe deyimler sözlüğü

Dilimizde bulunan binlerce deyim bu sözlükte yer almış, anlamları gösterilmiştir.

✖

deyimlerimiz ve kaynakları

Türkçede bulunan deyimlerden bir kısmının nereden geldikleri, hikâye ve söylentileri, kaynakları gösterilmiştir.
Fiyatı : 200 Kuruş

✖

imlâ kılavuzu

Türkçede bulunan bütün kelimelerin imlâları, yazılış biçimleri gösterilmiştir.
Fiyatı : 200 Kuruş.

250 Kuruş

HÜR YAYINEVİ ✖ TÜRKÇE DEYİMLER SÖZLÜĞÜ

YUSUF ZİYA BAHADINLI

Türkçe DEYİMLER SÖZLÜĞÜ

HÜR Yayınevi